

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi : 1926
Ders Kitabı : 373

MAKİ BİTKİLERİ

Yard.Doç.Dr. Oğuz YILMAZ

A.D. Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimariği Bölümü

Ankara - 1993

Ankara Üniversitesi
Ziraat Fakültesi Yayınları: 1328

Ders Kitabı: 325

MAKİ BİTKİLERİ

Yard.Doç.Dr. Oğuz YILMAZ

A.Ü. Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarlığı Bölümü

ANKARA
1993

İÇİNDEKİLER

1.	Giriş	1
1.1.	Akdeniz ve Akdeniz İklim Bölgesi	1
1.1.1.	Jeoloji ve Fiziksel Coğrafya	1
1.1.2.	Hidrolojik Durum	1
1.1.3.	İklim	3
1.1.4.	Bitki Örtüsü	5
1.1.4.1.	Ormanlar	5
1.1.4.2.	Maki	5
1.1.4.3.	Pseudomaki	7
1.1.4.4.	Garig	7
1.1.4.5.	Schübljak	7
1.1.4.6.	Otsu Bitkiler	7
2.	Türkiye Akdeniz Bölgesi	8
2.1.	Bölgenin Sınırları	8
2.2.	Jeolojik ve Jeomorfolojik Yapı	8
2.3.	Hidrolojik Durum	10
2.4.	İklim	10
2.5.	Bitki Örtüsü	11
3.	Türkiye Maki Vegetasyonu	16
3.1.	Maki Bitkileri	16
3.2.	Maki Bitkileri ile Birlikte Bulunabilen Diğer Odunsu Bitki Türleri	39
3.3.	Maki Bitkileri ile Birlikte Bulunabilen Otsu Bitkiler	54
4.	Sonuç	59
5.	Yararlanılan Kaynaklar	60

HARİTALAR

1.	Akdeniz ve Akdeniz Bölgesi	2
2.	Dünya Üzerinde Akdeniz İkliminin Etkili Olduğu Bölgeler	4

ÖNSÖZ

Dünyanın en eski yerleşimlerinin ve en büyük devletlerinin varolduğu Akdeniz kıyılarındaki topraklar, asırlardır yoğun kullanım ve savaşlar nedeni ile üzerindeki büyük ormanları kaybetmiş ve çıplaklaşmıştır.

Doğanın güçlü yenileme gücü bu topraklar üzerinde zor koşullara dayanıklı yeni bitkilerin gelişmesine olanak sağlamış, ormanların yok edildiği bu alanları yeniden yeşile boyamıştır.

Susuzluğa, sıcağa, verimsizliğe, topraksızlığa dayanıklı bu bitki topluluğu " Maki " adını almış ve vejetatif yapılarını bu koşullara uyacak şekilde düzenleyerek çoğalmış ve yayılmıştır.

Bu kitapta; Akdeniz bölgesi genel özellikleri ile " Maki Vejetasyonu " denilen, içinde Maki bitkilerinin, Maki bitkilerinin birlikte yaşadığı diğer odunsu ve otsu bitki türlerinin bulunduğu Akdeniz bitki topluluğunun Türkiye'de saptanmış örnekleri verilmiştir.

Kitabın, Maki bitkilerinin tanınmasında ve uygun bölgelerde yapılacak çevre düzenleme çalışmalarında bu bitkilerin kullanılmasında amacına yönelik bilgilerin sağlanmasında, öğrencilere ve Peyzaj Mimarlarına yararlı olacağı kanısındayım.

Bu çalışmadaki özverili katkıları için, kitabın hazırlık aşaması sırasında bölümümüz Araştırma Görevlisi olan Esra EKİM'e, yönlendirme ve kaynak sağlamadaki değerli katkılarından dolayı Prof. Dr. Tuna EKİM ve Prof. Dr. Nizamettin KOÇ'a teşekkür ederim.

ÖNSÖZ

Dünyanın en eski yerleşimlerinin ve en büyük devletlerinin varolduğu Akdeniz kıyılarındaki topraklar, asırların yoğun kullanımı ve savaşlar nedeniyle üzerindeki büyük ormanları kaybetmiş ve çıplaklaşmıştır.

Doğanın güçlü yenileme gücü bu topraklar üzerinde zor koşullara dayanıklı yeni bitkilerin gelişmesine olanak sağlamış, ormanların yok edildiği bu alanları yeniden yeşile boyamıştır.

Susuzluğa, sıcağa, verimsizliğe, topraksızlığa dayanıklı bir bitki topluluğu " Maki " adını almış ve vejetatif yapılarını bu koşullara uyacak şekilde düzenleyerek çoğalmış ve yayılmıştır.

Bu kitapta; Akdeniz bölgesi genel özellikleri ile " Maki Vejetasyonu " denilen, içinde Maki bitkilerinin, Maki bitkilerinin birlikte yaşadığı diğer odunlu ve otlu bitki türlerinin bulunduğu Akdeniz bitki topluluğunun Türkiye'de saptanmış örnekleri verilmiştir.

Kitabın, Maki bitkilerinin tanımmasında ve uygun bölgelerde yapılacak çevre düzenleme çalışmalarında bu bitkilerin kullanılması amacıyla yönelik bilgilerin sağlanmasında, öğrencilere ve Peyzaj Mimariilerine yararlı olacağı kanısındayım.

Bu çalışmadaki özverili katkıları için, kitabın hazırlık aşaması sırasında bölümümüz Araştırma Görevlisi olan Enca EKİM'e, yönlendirme ve kaynak sağlamadaki değerli katkılarından dolayı Prof. Dr. Tuna EKİM ve Prof. Dr. Nizamettin KOÇ'a teşekkür ederim.

1. GİRİŞ

1.1. AKDENİZ VE AKDENİZ İKLİM BÖLGESİ

Avrupa'yu Afrika'dan ayıran, doğuda Asya kıtasının batısı ile sınırlanan ve dünyanın en büyük iç denizi olan Akdeniz, 30° 15' ve 46° kuzey enlemleri ile 5° 50' batı ve 36° doğu boylamları arasında yer alır. Yüzölçümü Karadeniz ve Marmara denizi ile beraber 2.966.000 km²'dir. (Karadeniz dışında tutulursa 2.512.300 km²).

Sicilya adası ile Tunus arasında duran kıvrım bu denizi doğu ve batı olmak üzere iki havzaya ayırır. Batı havzası Cebelitarık boğazı ile Atlas okyanusuna, doğu havzası Süveyş kanalı ile Kızıldeniz'e açılır.

Akdeniz'e kıyısı bulunan ülkelere de Akdeniz ülkeleri adı verilir. Bunlar benzer coğrafi veya iklimsel özellikler taşırlar. (Harita 1)

Avrupa'da: İspanya, Fransa, İtalya, Arnavutluk, Yugoslavya, Yunanistan, Monako, Malta

Asya'da : Türkiye, Suriye, Lübnan, İsrail

Afrika da: Mısır, Libya, Tunus, Cezayir, Fas, Akdeniz ülkeleri olarak anılmaktadır.

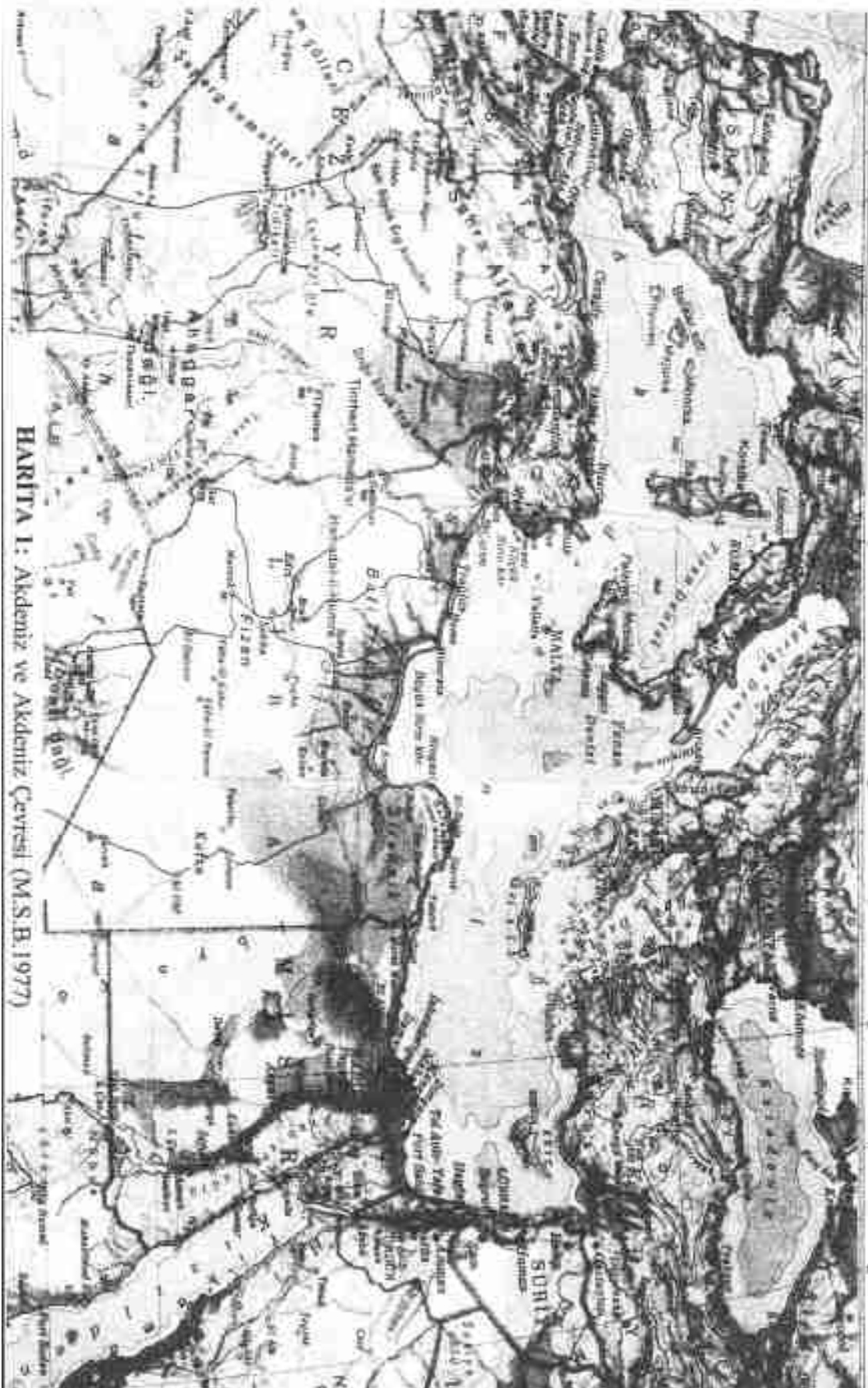
1.1.1. Jeoloji ve Fiziksel Coğrafya

Akdeniz yaklaşık 65 milyon yıl önce var olan ve doğu yarım küresini kapatan Tetis denizinin günümüze ulaşmış kalıntısıdır. Yaklaşık 2,5 milyon yıl önce ise bugünkü durumunu almıştır. Eski bir denizin devrini almış tüm jeolojik yaş ve yapıların görülmeyeceğine olanak sağlamaktadır. Bu nedenle yüzey şekillerinde ve morfolojik birimlerinde oldukça fazla parçalılık oluşmuştur. Tektonik bakımından hareketli bir yapıdadır. Jeolojik veriler her yıl Avrasya ile Afrika arasında birkaç santimetrelik daralma olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle depremlere çok sık rastlanır. Akdeniz kıyıları ise genellikle kuzeyde dağlık, güneyde düz bir özellik gösterir. (ANA BRITANNICA, 1986)

1.1.2. Hidrolojik Durum

Akdeniz'de buharlaşma sonucu yitirilen suyun yalnızca üçte bir kadarı akarsularla yenilenir. Bu nedenle Atlas okyanusundan Akdeniz'e sürekli bir yincey suyu akışı vardır. Az miktarda su da Karadeniz'den gelmektedir. Buharlaşma sonucunda ise tuzluluk ve su yoğunluğu artar, yoğunlaşan su dibine iner ve alt akıntı şeklinde Cebelitarık boğazından Atlas okyanusuna döner. Yüzey sularının sıcaklıkları ise mevsimlere bağlı olarak doğu ve batı Akdenizde farklıdır.

Doğu akdeniz Şubat ayında	15 - 17° C	
Batı akdeniz Şubat ayında	13 - 15° C	
Doğu akdeniz Ağustos ayında	26 - 28° C	
Batı akdeniz Ağustos ayında	22 - 25° C	(ANA BRITANNICA, 1986)

HARITA 1: Akdeniz ve Akdeniz Çevresi (M.S.B.1977)

1.1.3. İklim

İklim Akdeniz ülkelerini diğer ülkelerden ayıran özelliktir. Kışları ılık, yağışlı ve rüzgarlı, yazları sıcak, kurak ve durgun geçer. Ocak ayında sıcaklık ortalaması 3 - 6° C, Temmuz ayında ise 26 - 27° C dir. Yaz oldukça uzun sürmesine karşın, Sonbahar çok kısa sürer ve hemen yağışlı kış başlar. Yağışlar, Akdeniz'in çeşitli kesimlerinde farklılıklar gösterir. Akdeniz kıyısındaki batı bakanlı yamaçlar her zaman doğu bakanlı yamaçlardan fazla yağmur alır. Kuzey Afrika kıyılarında Tünüs'ün Mtur'a kadar yılda 250 mm lik yağış ender rastlanırken, Yugoslavya'nın Dalmasya kıyılarında yılda 2,5 m dolayında yağış alan yerler vardır. Yağışlı günlerin sayısı da az olup, genellikle şiddetli sağnak halinde görülür.

Akdeniz iklimi, yarım deniz üzerine yerleşen yüksek basınçların yağışları engellemesi ve kışın ise kuzey cephesi boyunca alçak basınçların geçmesi ile özellik kazanır. Ancak bu iklim kuşağı içinde enlem etkisine veya deniz etkilerinin yoğunluğuna göre değişik özellikler gösteren yöresel iklim tipleri de yer alır. Örneğin İber ve Balkan yarımadaları ile Kuzey Afrika'nın iç kesimlerinden gelen karasal iklim özellikleri, bu farklılıkların ortaya neden olmaktadır.

Aynı şekilde Lizbon - Atina üzerinden geçen bir hat Akdeniz'i iki iklimsel bölgeye ayırır. Kuzey kesimde yağış maksimumları İlkbahar ve Sonbahar aylarında görülürken ve Yaz kurakları ortalama 2 ay sürerken, Güney kesimde yağışlar ılık kış aylarında görülür ve Yaz kuraklığı ortalama 4-5 ay sürer.

Akdeniz iklimi olarak adlandırılan bu iklim özellikleri yeryüzünde aynı enlemler üzerinde yer alan bazı yerlerde de etkisini gösterir. Örneğin Amerika kıtasında kuzey Amerika'nın güney-doğusu (Florida) ve Asya kıtasının güney doğusunda da (Çin, güney Japonya) benzer iklimsel özellikler görülür. (Harita 2 : " C " Harfi bulunan bölümler Akdeniz iklimi veya çok benzeri iklimlerin etkilendiği yerleri göstermektedir.)

1.1.4. Bitki Örtüsü

Akdeniz bölgesinde hakim bitki örtüsü kseroofil (kurakçıl) bitkilere aittir. Genellikle 2,5 m' den fazla büyümeyen bodur, sık, geniş yapraklı ve yaprak dökmeyen fundalık, çalılık ve ağaççıklarından oluşan Akdeniz bitki örtüsüne, yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı geçen Akdeniz ikliminin hüküm sürdüğü 30° - 40° kuzey ve güney enlemleri arasında rastlanır. Akdeniz çevresinde maki ya da Garig (Frigana) adını alan ve yok olmuş iğne yapraklı ormanların yerinde oluşmuş bu bitki örtüsüne Kuzey Amerika'nın güneybatı kesimlerinde, Güney Afrika'da ve Güneybatı Avustralya'da da rastlanır.

Akdeniz kıyılarının doğal bitki örtüsü altı tipe ayrılabilir.

1.1.4.1. Ormanlar

Akdeniz kıyılarının doğal bitki örtüsünün ilk dört tipini oluştururlar. Bunlardan ilki Akdeniz ormanlarıdır. Zeytin, Pınal Meşesi ve Mantar Meşesi Akdeniz iklimine özgü ağaçlardır. Bu ağaçlar az yağış ile birkaç ay süren kuraklığa dayanabilir. İğne yapraklılar, özellikle Halep çamı ve Kıtal Çam (Sahil çamı), insanlarca yok edilmiş tipik Akdeniz ormanlarının kalıntılarıdır.

Orman örtüsünün ikinci tipini Yunanistan, Amasutluk, Kuzey Ege Bölgesi, İspanya, Portekiz, Alpler ve Apeninler'de geniş alanlar kaplayan, yaprak döken ve dökmeyen ormanlar oluşturur.

Üçüncü tip ise Orta İtalya'da 600-900 m yükseklikte bulunan Kestane ağaçlarının oluşturduğu yaprak döken ormanlardır. Bunlar Alpler'e, Cevennelere'e ve Pirenelere'e kadar yayılır; daha yükseklerde yerlerini Kayınlara bırakırlar.

Dördüncü tip Avrupa dağlarında geniş bir yayılım gösteren yüksek iğne yapraklılar kuşağıdır.

1.1.4.2. Maki

Akdeniz ülkelerinde, bugün her yerde rastlanan primer bir bitki topluluğu vardır. Ağrılıklar olarak çalılardan oluşan bu topluluğa MAKİ adı verilmektedir. Maki sözcüğü "Mucchio" dan türetilmiş olup Cistus monapeliensis'e Kornika adıyla verilen isimdir. İtalya'da Macchio, Fransa'da Maquis, olarak adlandırılmaktadır. Bu vejetasyon topluluğu, geniş saha ve yarıtarla halinde, ekseri birbirine benzeyen, daha çok herdem yeşil çalılardan meydana gelir.

İnsanlar tarafından daha az etkilenen 4-5 m yükseklikteki tipleri, yüksek maki olarak tanımlanmakta ve genellikle Arbutus unedo, A. andrachne, Quercus coccifera, Phillyrea media, Cercis siliquastrum, Olea Europaea var. oleaster, Juniperus phoenicea gibi ağaççıklarla Myrtus communis, Erica arborea, Erica verticillata, Cotinus coggygria ve Spartium junceum gibi çalılardan oluşmaktadır. 1,5-2 m yüksekliğinde çalılardan oluşan maki, bodur maki olarak tanımlanır ve genellikle Pistacia lentiscus, P.terebinthus, Rosmarinus officinalis, Cistus villosus, C.salvifolius, Erica verticillata, E. arborea, Ruscus aculeatus gibi bitkiler görülür. (ALTAN,1988)

Çok sık bir karakter gösteren ve içinde sarımsı bitkilerin de bulunduğu bu bitki örtüsü sert ve herdem yeşil yapraklarıyla özellik kazanır. Bu bu bitki topluluğunun özellikleri kserofli (kurakçıl) olmasından kaynaklanmaktadır ve aşağıda verildiği gibi sıralanabilir:

1) Yaprak dış yüzleri kalınlıktır. Derimsi yapraklar, mum reçine veya kalkerimsi tabakalarla örtülüdür. Bu tabakalar hava ile dolar ve kurutucu buharlaşmayı önler.

2) Stomat ağzları genellikle dardır. Kutikula üzerinde mum tabakası bulunur. Stomatların çukurlaşması ve yaprak kenarlarının kıvrılması, rüzgar tarafından geç erişilebilen bir ortam meydana getirir. Böylece terleme ve su kaybı da azalır.

3) Özellikle derin ve yaygın kökler, su alımının devamlılığını sağlar.

4) Su miktarı, günlük decanı boyunca veya yıl içinde değişebileceğinden, yaprakların ışığa göre dönmesi (Eucalyptus'larda), zaman zaman kapanması (Mimosa'larda), Stomat ağzlarının daralıp, genişlemesi ve yaprakların periyodik olarak dökmesi gibi olaylar, transpirasyonun regüle edilmesinde özellikle yardımcı olurlar.

5) Terlemenin en fazla görüldüğü yaprak üst yüzleri küçüktür. (Acacia ve Spartium türleri gibi)

6) Çok sık olarak rastlanılan dikenli yapı da (Astragalus, Berberis...) kurak iklimle uyumu kolaylaştırmaktadır.

7) Bazı sulgılı bitkiler, etrafa dağılan eterik yağlar ve koku tabakası sayesinde su sarfiyatını düşürebilmektedir (Lavandula, Rosmarinus türleri)(Koç,1971).

Maki bitkileri bir zamanlar geniş ormanlarla kaplı olan alanların çeşitli otkenlerce tahrip olması sonucu bunların yerini alnus veya kalın ağaç örtüsünün altında geliştirmiştir.

Sık bir yapı gösterdikleri için Maki altında genellikle diğer bitkiler gelişmemektedir. Orman altında bulunan maki topluluklarında primer maki olarak adlandırılan bazı türler yer alır. Çünkü primer maki grubu güneş ışığına özellikle gereksinim duyar. (Cistus monspeliensis, Calycotome villosa, Juniperus oxycedrus, J. Phoenicea ve Lavandula stoechas gibi)

Kesim ve yangınlar sonucunda seyrekleşen ağaç grupları altında gölgeye dayanıklı türler sekonder maki örtüsünü oluşturmaktadır. (Arbutus unedo, Erica arborea, Pistacia lentiscus, Phillyrea media gibi)

1.1.4.3. Pseudomaki (Yalancı maki)

Balkanlarda ve özellikle doğu Akdeniz bölgesinde rastlanan herdem yeşil ve sert yapraklı çalı topluluklarıdır. Bazı kaynaklarda bu bitki topluluğundan "pbrygana" (Frigana) olarak isimlendirildiği halde bazı kaynaklar ise farklı bir grup olarak yorumlamaktadır.

Pseudomaki, kuraktan hoşlanan, Akdeniz bölgesinde submontan ve montan kuşakta yaygın, herdem yeşil türlerin hakim olduğu bir çalı formasyonudur. Kıyı kesiminde görülmez. Kış soğuklarına dayanıklıdır. Maki hemen hemen tüm yıl boyu vegetatif gelişme göstermesine karşın Pseudomaki bitkilerinde belirgin bir kış dinlenmesi görülür. Maki örtüsünde hemen hemen hiç yaprağı döken bitki görülmemesine karşın, Pseudomakide bu fazladır, schibljak tür ise tamamen hakimdir. Bu nedenle Pseudomaki, Maki ile Schibljak arasında bir formasyondur. (ALTAN,1988)

1.1.4.4. Garig

Garig 50 cm.'yi geçmeyen bodur çalılardan oluşan bir bitki örtüsünün Fransızca adıdır. İspanya'da Tomillares, Yunanistan'da Pbrygana, olarak tanınır. Daha çok sıcak ve kuru ortamlarda, toprağın yüzeyel olarak bulunduğu taş alanlarda görülür. Derimsi yapraklı, dikenli bitkiler eterik yağ içermesi nedeniyle aromatik özelliktedirler.

Akdeniz Bölgesinde, genellikle kalker ana kıya üzerinde gelişen, kserofit bünyeli çalı ve ağaççıkların teşkil ettiği sekonder bir formasyondur.(Koç,1971) Genellikle zamanla tahribata uğramış makilerin yerinde gelişen çalısma bitkilendir. Bazı bitki coğrafyacıları tarafından geçiş kademesi olarak kabul edilirken, bazıları Akdeniz ülkelerinin herdem yeşil maki topluluklarına bu adı vermektedir. Bu formasyonda *Thymus capitatus*, *Rosmarinus officinalis*, *Salvia officinalis*, *Lavandula stoechas*, *L. officinalis* gibi baharat olarak kullanılan bitkiler de vardır.

1.1.4.5. Schibljak

Schibljak daha çok submediteran bölgede yaprağı dikenli meşe ormanlarının tahribi sonucu oluşan bir formasyondur. Kurak ve ısrâfa dayanıklı, yaprağı dikenli çalı ve çalısma ağaççıklardan oluşan bu bitki örtüsü soğuklara ve uzun süreli kur örtüsüne dayanıklıdır.

1.1.4.6. Otu Bitkiler

Antropojen etkilerle ortadan kaldırılan orman ve daha sonra çalı örtüsünde otlatma vb. tahrip faktörleri devam ederse, bir süre sonra çıplaklaşan toprak, erozyona uğramakta ve yerine sadece kayalıklar kalmaktadır. Bu gibi alanlar artık stepleşmiştir. Bu formasyonda daha çok derin köklü, toprak altında besin maddeni depolayabilen çok yıllık bitkilerle otu bitki örtüsü hakimdir. Kurak mevsimde bitkilerin genellikle toprak üstü kısmı kurumakta ya da toprak altı organlarla sürdürülmektedir. yağışlarla birlikte yeşertme buklamakta baharda rengarenk çiçeklerle step, karakteristik peyzajına kavuşmaktadır.

Akdeniz iklimi gibi, Akdeniz bitki örtüsü de yeryüzünde Akdeniz kıyılarında da aynı enlemler arasındaki bazı yerlerde görülmektedir (K. Amerika'da Florida yarımadası)

2. TÜRKİYE AKDENİZ BÖLGESİ

Türkiye'nin Akdeniz kıyısında bulunan coğrafi bölgesi olup, aynı aldığı deniz boyunca genişliği 120-180 km. arasında değişen bir şerit görünüşündedir. Özelliklerini çoğunlukla komşu olduğu denizden alır. Yüzeş şekillerinin ana çizgilerini Toros sistemi meydana getirir. Bölge Akdeniz iklimi etkisi altında bu'undur ve bu iklim, reliefe bağlı değişiklikler gösterir. Doğal bitki örtüsü de relief ile iklimin bölgeş etkilerine bağlıdır. Ulaşım da relief çizgilerine uyur, Ege bölgesindeki gibi bir noktada düğünlenmez.

2.1. Bölgenin sınırları

Akdeniz bölgesi, batıda Marmaris ile Köyceğiz arasında kıyından bağlayarak kuzeydoğuş yönünde uzanan bir çizgiyle Ege bölgesinden ayrılır. Bu sınırın batısında yüzeş şekilleri daha parçalıdır. Doğuda Akdeniz bölgesi turulunda kalan çukurların çoğusunun yüzeşden dışarıya akıntısı yoktur ve bazıları içinde göller bulunan yüksek havzalar meydana getirir. Akdeniz bölgesinin kuzey sınırı Konya havzasının kenarından geçirildiği için bütün batı ve ortuş Toroslar Akdeniz bölgesi içinde kalır ve böylelikle dışarıya akıntısı olmayan İç Anadolu, Akdeniz bölgesinden ayrılmış olur. Kuzeydoğuş yönünde sınır, Orta Torosdan Doğuş Anadolu'ya girerek Uzunyayla kenarından geçer. Bu sınırın Akdeniz bölgesi tarafında yayıllar daha bol, dağlar nemli ormanlarla kaplıdır. Böylelikle Akdeniz bölgesiyle Doğuş Anadolu arasında hem iklim ve bitki bakımından, hem de morfolojik bakımdan bir sınır var demektir. Doğuda, Güneydoğuş Anadolu bölgesini ayıran sınır, Gaziantep yaylalarının batı kenarında, bu yaylayı Maraş - Antakya çukurundan ayıran tepelik kenara dayanarak, hem iklim, hem de yüzeş şekilleri bakımından farklı iki alanı birbirinden ayırır. Bu sınırlar içinde Akdeniz bölgesi 118 200 km² yer kaplar (Türkiye'nin yüzde 15').

Türkiye'nin bütün coğrafi bölgelerinde olduğu gibi Akdeniz bölgesinde de bu sınırlar memleketin idare bölümlerinin sınırlarına çok yerde uymaz. Bölge sınırları bazı il, hatta ilçeleri ikiye, üçe bölebilir. Bütünüyle Akdeniz bölgesi içinde yer alan iller şunlardır: Hatay, Adana, İçel, Antalya, Isparta, Burdur. Bölge bunlardan başka şu illere de taşar: Gaziantep, Maraş, Niğde, Konya, Afyon, Denizli ve Muğla.

Akdeniz bölgesi Antalya körfezinin doğusunda Alanya-Gazipaşa arasına inen bir çizgiyle iki bölüme ayrılır ve bu bölümlere, her birinin başlıca şehirlerinin adıyla Adana ve Antalya bölümleri veya Doğuş ve Batı Akdeniz denir. Bölümler hirtakım yörelerden meydana gelir: Antalya bölümünde Teke göller yöresi ve Antalya yöreleri, Adana bölümünde Taşeli, Adana ovanı, Orta Toros, Maraş, Hatay yöreleri gibi. (MEYDAN LAROUSSE,198.)

2.2. Jeolojik ve Jeomorfolojik yapı

Akdeniz bölgesinin dağlık bir yapısı vardır. Bölgenin dağlarını meydana getiren Toros sistemi Anadolu'nun kuzey kenarındaki dağlardan daha kırıklı ve daha kavirli bir yapıya sahiptir. Bu sistemi, Anadolu'ya göre biri iç, öteki dış aralar olmak üzere iki takım halindebilir. Dış sınırlara ait orografik elemanları Kıbrıs adasında (kuzeyde ve güneyde iki kütle) ve Hatay'da (Antanos ve Akra dağı olmak üzere, yine iki kütle) sayılabilir ve bu dağlar, Güneydoğuş Anadolu düzlüklerini Doğuş Anadolu'dan ayıran Güneydoğuş Toroslar ile doğuşya doğru uzanır.

Torosları üç aralığı, Akdeniz bölgesinin ana çarşını oluşturur. Bölge içinde bu aralığı iki ayrı gruba ayırmak mümkündür. Batı Toroslar, orta Toroslar (üçüncü bir grup Akdeniz bölgesi dışında, Doğu Anadolu ortasında, doğuya doğru uzanan Doğu Toroslardır). Batı Toroslar, Antalya körfezinin iki yanında kuzeye doğru göller yöresinde birbirine yaklaşan, güneye doğru ise birbirinden uzaklaşan bir bütünde Tekir ve Güney-Menteşe yörelerine yönelen, öteki Güneydoğu İçel yöresine doğru uzanan iki demet halindedir. Demetlerin doğu kanadı kuzeydoğuda Sultan dağı, güneybatıda da Geyik dağı gibi aralıklara ayrılır.

Silişkentin aşağısında denize düşülen Gülsu akıntısının iki yanında genişleyen Taşeli yaylası, Batı Torosları orta Toroslardan ayırır. Orta Toroslar genellikle güneybatı-kuzeydoğu doğrultusunda uzanan, doğuya doğru birbirinin yerini alan, fakat birbirinin devamı olmayan üç kütleyle meydana gelir: Güneydoğuda Bolkar dağı, bundan Tekir çukuru ile ayrılan Aladağ, bundan Seyhan'ın Sarıhanlı kolu ile ayrılan Tahtalı-Binboğa dağları (bu son ikili kütle, eskiden Antiforos denilen dağ grubudur).

Güneybatıda Taşeli yaylasından başlayan Orta Toroslar grubu, kuzeydoğuda Uzunyayla'da kesintiye uğrar; daha ötede ise Doğu Anadolu'nun merkezi sırtı olan Doğu Toroslara geçilir.

Batı ve Orta Toroslar, yapılarındaki önemli ve tektonik ayrıtlarla beraber, maksimal yüksekliğine üçüncü zaman ortasında erişmiş olan kıvrımlara uğramış paleozoik (daha çok Orta Toroslarda) ve mesozoik (Eosen dahil, daha ziyade Batı Toroslarda) katmanlarından meydana gelmiştir. Bu kıvrımın temel Tekir yöresinde (Boy dağları 3086 m.), göller yöresinde (Burula dağı 2734 m., Dedegöl dağı 2980 m.), Tekir çukurunun iki tarafında (Modetaz dağı 3585 m., Aladağ 3734 m., Tahtalıdağ 3054 m. ve Binboğa dağı 2830 m.) büyük yüksekliklere ulaşır. Buna karşılık Batı Toroslar ile Orta Toroslar arasındaki Taşeli yöresinde, bir de Orta Toroslarla Doğu Toroslar arasındaki Uzunyayla yöresinde alçaktır ve bu temelini üstünde, anal kıvrımların oluşmasından sonra çözüldüğü için yerinden pek oynamamış, fakat takımıyla yükselmiş, az eğimli, yapısı kireçli bir örtü tabakası kaplar.

Akdeniz bölgesinde kıvrımlı temelden oluşmuş dağlar ve örtü katmanlarının meydana getirdiği vadilerle yarılmış yüksek yaylalar geniş yer tutmakla beraber, çeşitli ovalara da rastlanır. Bunların çoğu tektonik kökenli çukur alanların alüvyon yığılmasıyla dolmasından oluşan birikim ovalarıdır. Bunların en geniş ve tam örneği Adana ovasıdır. Adana ovası, biri denizden ayrı (Yukarıova), öteki deniz yönünde bir delta ovası durumuna geçen (Çukurova) olmak üzere iki kısımdan meydana gelir. Daha küçük bir delta ovası Gökkuş ağzında görülür. Birtakım ovalar da, ortalarında göllerin bulunmasıyla, birikim olayının tamamlanmadığını gösterir. Bunların en tipik örneği Amik gölü etrafında genişleyen Hatay ovasıdır. Göller yöresinde de bu türlü ovalara rastlanır. Ancak birikim olayı genellikle fazla ilerlemediği olduğundan, çukur alanların henüz hemen tüzümlü, ya da büyük kısmını göller kaplamaktadır. Bu yörede karst olaylarının da büyük ölçüde etkisi görüldüğünden ovalar ortasında yağışlı mevsimde (Kestel gölü), ya da yeraltı çığırlarının tıkanması sonucunda (Isparta ovası) su birikimlerine rastlanır. Tekir yöresindeki ovalar (İlimli ovası gibi) de bu durumdadır. Nilhayet Antalya ovası kayıtda olduğu halde, batı kesiminde kireç tortularının büyük ölçüde yığılmasıyla oluşmuş besamaklı bir yayla görülmüştür. (MEYDAN LAROUSSE,198.)

2.3. Hidrolojik Durum

Akdeniz akarsu havzasının sınırları çok yerde bölge sınırlarına uymaz; genellikle doğu kesiminde sürekli geçen havza bölge dışına taşıdığı halde burada bölge sınırlarının gerisinde kalır. Böyle olmakla beraber, bu kesimde (Göller bölgesi ve Teko yöresinin) kıraçlı kayaların geniş alanlar kaplanması nedeni ile hidrografik sınırların kesinlikle çizilmesi olanı değildir. Bununla beraber yüzeyden akıp bulunmayan geniş alanların yeraltı çığrılarıyla Akdeniz havzasına su boşalttığı bilinmektedir. Akdeniz havzasının bir özelliği de, İç Anadolu'nun büyük ırmakları kuzey dağlık kenarını yapıp Karadeniz'e ulaştığı halde, İç Anadolu'dan doğup Toros dağlarını yapıp Akdeniz'e dökülen akarsuların bulunmamasıdır. Doğuda Seyhan ve Ceyhan ırmakları Toros sırtları arasında doğmaktadır. Akdeniz bölgesinin iç kenarlarında bir kısım alanlar endoreik (dışarıya akmaz) havzada bulunmaktadır. Beyşehir gölünün fazla suyunu Konya ovasına boşaltan Çarşamba suyu ile Burdur gölüne güneyden dökülen Baz çayı bu alanların akarsularına örnek verilebilir.

Akdeniz bölgesi akarsularının bir özellikleri de, bunların çoğunlukla dağ suyu karakterinde olmaları ve bu karakteri deniz yakınlarına kadar korumalarıdır. Yatak eğimleri genellikle fazla, akışları hızlı, taşıma güçleri yüksektir. Bu durumu, Akdeniz akarsularının dilsensiz bir rejimle sahip olmaları sonucu verir. Yüksek dağlardan doğan akarsular genellikle ilkbaharda, diğerleri kış mevsiminde kabarıp, yazın azalır. Bununla beraber karın olaylarının yaygın bulunduğu kesimlerde, suyu bol kaynaklarla beslenme sebebiyle Antalya Körfezinin dökülen akarsularında yaz azalması bir ölçüde azalır.

Fırat ovası ortasında alüvyon harajıyla oluşmuş Amik gölü ile birer "deniz kulağı" durumunda olan Çukurova kıyı gölleri (Akyatan ve Akyayan) dışında Akdeniz bölgesinin doğu bölümünde durgun su alanları yoktur denebilir. Buna karşılık batı bölümünde, bu bölümün bir yüzüne ad verdirilecek kadar çok sayıda ve büyük göller vardır. Bu yörelerdeki göllerin çoğu tektonik kökenli çukur alanlarda yer almış karst olayları ve normal birikim süreci ile şekillenmiştir. Yörenin dört gölünden batısındaki ikisi (Burdur gölü ve Arapgöl) dışarıya akmaz ve suları tuzlu, doğudaki ikisi (Eğirdir ve Beyşehir) dışarıya akıtılır ve suları tatlıdır. Eğirdir gölü fazla suyunu Kovada gölüne ve onun aşağıyla Akcu'ya gönderir. Bu yörede birkaç göl daha vardır (Kestel, Sığılt, sulda vb.) ve bunların bazıları yazın kurur. Ayrıca Teko yöresinin yüksek dağları üzerinde buzul-karst asıllı bazı küçük göllere rastlanır. (MEYDAN LAROUSSE,198.)

2.4. İklim

Bölge Akdeniz ikliminin etkisi altındadır. Bu iklim, kıyılardan başlayarak 700-800 m. yükseltiye kadar bütün özelliklerini gösterir. Dağların bazı kesimlerde denize fazla yaklaşmış olması gerçek Akdeniz ikliminin etki alanını fazlasıyla sınırlandırmakta ise de, bu iklim, yükseltisi fazla olmayan büyük ovalarda, hatta Göksu gibi geniş vadi yarımlarında layli içerilere sokulmaktadır. bundan başka dağlar ve yüksek yaylalar üzerinde yükseltinin etkisi ve yağışların fazlalığı yüzünden ormanların varlığı ile kendini tanıtan ve İç Anadolu'dakinden çok farklı olan bir manzara vardır. Kıyı boyunca kışlar kısa süreli ve ılıktır. Ortalama sıcaklık genellikle 10° C üstündedir ve 12° C'ye yaklaşabilir. Minimal değer 0° C altına inmekle beraber son yıllarda -7° C kaydedilememiştir. Yazlar ise sürekli ve çok sıcaktır. Ağustos ayının ortalama sıcaklığı çok yerde Temmuzta eşit hatta ondan biraz daha yüksektir. En sıcak ay ortalaması genellikle 28° C üstündedir. Antalya 28° C,

Anusur 29° C) ve maksimal sıcaklık 43° C'ye varmaktadır. (Antalya 44° C) Yükseltisi az olan ovalarda da sıcaklık şartları hemen hemen böyledir. Yalnız kıy ortalamasının 10° C'den aşağıya düştüğü minimal sıcaklığın daha düşük bir değer gösterdiği görülür (Adana, Hatay gibi), maksimal değerler daha yüksektir. Fakat iç kısımlarda yükseltinin arttığı yerlerde ve özellikle deniz etkisini kesen dağların gerisinde kıyılar daha soğuktur.

Akdeniz bölgesinde yağışlar hemen her yerde 500 mm. den, yüzey şekillerinin elverişli olduğu kesimlerde 1 metreden fazladır (Dörtynol 1.020 mm. Antalya 1.030 mm.) ve bazı dağ yamaçlarında çok daha yüksek bir seviyeye ulaşır. Buna karşılık dağların speri arkasında kalan ovalarda ve derin vadi çukurlarında yağışlar düşüktür (Elmalı 514, Burdur 440, Şanlıurfaağaç 430 mm.). Kıyıda ve kıyıya yakın yerlerde reliefin yağışa elverişli kopullar yaratarak yaratmaması birtakım artışlar meydana getirir (Silifke 630 mm., Adana 625 mm., Antakya 1.160 mm.). Akdeniz bölgesinde yağış rejimi yazların genellikle kurak geçmesi, kışların daıma en yağışlı mevsim olmasıyla kendini belli eder. Kıyı boyunca sonbahar, iç kesimlerde ilkbahar mevsimleri yağışlılık bakımından ikinci sırada gelir. Yaz mevsiminin yağış payı genel koşullardan doğan tek bir aylık örnek (Dörtynol yüzde 11,7) dışında kıyı kesiminde yüzde 4 (İskenderim) hatta yüzde 2'den az (Antalya yüzde 1,5, Fethiye yüzde 1,2) olduğu halde, iç kısımlarda karasal etkinin belirilmesiyle yüzde 10'a varabilir. (Elmalı yüzde 8, Isparta yüzde 10.) Yağış bakımından kaydedilmesi gerekli bir özellik de, kıyı kesiminde karın çok seyrek yağması, hemen hiç bir zaman yerde sürekli bir örtü meydana getirmemesi, buna karşılık dağlık alanların kar almasıdır. Yazın suaktan kıvrulan kıyı ovalarından görünen yüksek dağlar üzerinde erimemiş kar yığınları, akdeniz bölgesinin en etkileyici özelliklerindedir.

Akdeniz Bölgesi İklimi Karadeniz Bölgesinin bir bölümünde de görülmektedir. Batı Anadolu'da, Akdeniz, Avrupa-Sibya ve İran-Turan Bölgeleri, geçişli olarak görülmesine rağmen bu ayırım, Güney Anadolu'da (Akdeniz ve İran-Turan Bölgelerinin yer aldığı) daha kesindir. (MEYDAN LAROUSSE,198.)

2.5. Bitki Örtüsü

Ülkemiz bitki coğrafyası (Fitocoğrafya) açısından incelendiğinde, Karadeniz bölgesinin tamamını ve Marmara Bölgesinin Karadeniz kıyılarını kapsayan "Euro-Siberian", Orta ve Doğu Anadolu Bölgelerini kapsayan "İrano-Turanian", Akdeniz ve Ege Bölgeleri kıyılarını kapsayan "Mediterranean" bitki bölgelerini (Gen Merkezleri) içerdiği görülmüştür. (DAVIS,1965)

Mediterranean (Akdeniz) bitki bölgesi bilindiği gibi Akdeniz'i çevreleyen kuzey Afrika, güney Avrupa ve ön Asya kıyılarını kapsamaktadır. Ancak Türkiye'de Marmara ve Karadeniz kıyılarında da lokal olarak etkili olmaktadır. Bunun dışında İrano-Turanian bölgesi ille de Ege Bölgesi iç kesimlerinde ve Antitoroslarda birbiri içine girebilmektedir. Bu nedenle sınırlı ölçüde üç bölgeden de bahsedilecektir.

2.5.1. Karadeniz Bölgesi Kıyılarındaki Akdenizli Vegetasyon

9000 m. kadar yüksek bir yerden itibaren deniz seviyesinden itibaren başlayarak 200-300 m. ye kadar yükselebilir. İleri olarak güneyi tercih ederler. Akdenizli ve Euxine Vegetasyonuna ait bazı elementlerin bu kuşakta karışık ortaya çıktıkları görülmektedir. Batı Anadolu'daki karakteristik Makii ya da Garig türlerinin çoğu bu kıyı Akdenizli Bölgelelerinde görülmektedir. Bunun nedeni bölgenin daha soğuk olduğundan kaynaklanmaktadır. Öte yandan, *Erica arborea* ve *Quercus ilex* türleri bu bölgelerde, Batı ve Güney Anadolu'ya oranla daha fazla bulunmaktadır. Aslında bu türler, Batı Akdenizli Bölgelelerinde doğuya göre fazla görülürler ve Karadeniz kıyı iklimine yakın benzerlik gösteren Atlantik Avrupa'nın içlerine kadar uzanırlar. Kıyıda Anadolu dağ silsilesinin güney yamaçlarındaki korunmuş alanlarda, Akdenizli Vegetasyonu'na ait bazı elementler lokalize olmuş topluluklar oluştururlar.

2.5.2. Marmara Bölgesi Akdenizli Vegetasyonu

Akdenizli bölge ile Karadeniz bölgesi arasında geçit özelliğinde olan Marmara Bölgesi, flora elementleri bakımından da bu özellikleri yansıtır. Akdenizli bölge özelliği gösteren ve genellikle kıyılarda yer alan bu yerler, Akdenizli bölgeden daha serindir. Yıllık ortalama sıcaklık 16° C'ye yaklaşmaktadır. Bitki örtüsünde makii elementleri çokça görülür. Ayrıca Akdenizli bölgeden farklı olarak bu kuşakta yaprağını döken meşe türleri bulunur. Bitkilerin büyük bir çoğunluğu yaz kuraklığına dayanabilir özelliktedir. Ancak fazla düşük sıcaklığa hassastırlar. 400 m. yüksekliğe kadar yaygın olan bu kuşakta genellikle yaprağını döken Meşe türleri hakimdir. Bunların dışında özellikle Akdenizli bitkilerde, *Cercis siliquastrum*, *Laurus nobilis*, *Erica arborea*, *Cistus salvifolius*, *Pistacia lentiscus*, *Olea europaea* var. *oleaster* görülmektedir.

2.5.3. Ege Bölgesi Akdenizli Vegetasyonu

Batı Anadolu'nun Akdenizli Vegetasyonu, Ege Adalarının ve batı Yunanistan'ın dağlık kesimlerinin vegetasyonuna bir çok yönden benzerlik göstermektedir. Örneğin; Marmaris Yarımadası ve Muğla yöresi ile Yunanistan'ın Rodos, Karpatos ve Girit adaları duyar bitki örtüsünde önemli derecede akrabalık görülmektedir. Kuşkusuz bu dağlar Toros sıradağlarının bir uzantısıdır. Yine aynı biçimde Amanos dağları vegetasyonu bir yandan Çukurova Torosları ile Antti-toroslara, diğer yandan Lüzkiye kıyıları ile Lübnan'a bağlanmıştır. Aynı ilişki Güney Anadolu bitki örtüsü ile Kıbrıs bitki örtüsü arasında daha azdır. Bunun dışında Akdenizli ve İran-Turanian Bölgeleleri arasında da yakın floristik bağlar bulunmaktadır.

Ege ve Akdeniz bölgesi tarihsel çağlardan bu yana büyük uygarlıkların olduğu, ilmi bölge ve çevresinde zaman zaman kültürel bakımları merkez özelliğini kazanmış bir bölgedir. Bu bölgelerde uygun iklim ve toprak nedeniyle sığır olduğu yüksek tarım potansiyeli değerlendirilmiştir, bölge ekonomik ve politik açıdan diğer alanları da egemenliği altına almıştır. Bir yandan büyük kentler ve ticaret kolonileri kurulurken, doğal kaynaklardan da yarar ölçüde yararlanılmaya başlanmıştır. Bağcı odur (*Cedrus libani*) olmak üzere iyi kerestelik ormanlarından yapı ve gemi inşaatında büyük ölçüde yararlanılmış, ortadoğu ülkeleri ve Mısır'a satılmıştır. Aşırı kullanım ve yangınlar sonucu bugün orman örtüsü büyük ölçüde azalmıştır. Doğal yapı bakımından bölgenin % 90'a yakın bir kısmı ormanla

kaplı olması gerekirken bugün orman alanları (makilerle birlikte) tüm alanın % 32'sini oluşturmaktadır. Bu bölgede doğal olarak yetişen ve Akdeniz bitkisi olarak tanımlanan yaklaşık 700 tür bitki vardır.

İklimin, topografyanın çok değişken oluşu ve tarihsel çağlardan beri bölgenin yoğun yerleşimlere sahne olması sonucu birçok bitkinin getirilmesi nedeni ile Ege ve Akdeniz florası çok zenginlik gösterir. Bölgede Tersiyer devinden kalma ve özelliğini değiştirmemiş birçok bitki türü görülmektedir. Örneğin; *Ceratonia siliqua*, *Mrytus communis*, *Vitis*, *Nerium oleander*, *Olea*, *Pistacia lentiscus*, *Cercis siliquastrum*, Bunların birçoğunun akrabası olan bitkiler günümüzde kaybolmuştur.

Bölgede sayısız yüksek dağ, ada ve yarımadaın bulunması, bu alanlarda bitkilerin uzun yıllar diğer bölgelerle ilişkisiz olarak gelişmesini sağlamış ve kendilerine özgü bazı türlerin oluşmasına neden olmuştur. Sadece balkan yarımadasında bitkilerin yaklaşık dörtte birinin endemik olduğunu saptamıştır.

Mediterran Ege bölgesi bitki topluluğu genellikle 800-1200 m. ye kadar çıkar. Bu yüksekliklere kadar bölgenin iki karakteristik bitkisi *Pinus brutia* ve *Quercus coccifera* çıkmakta, hatta bazı hallerde daha da yukarılara tırmanabilmektedir.

2.5.4. Akdeniz Bölgesi Mediterranean Vegetasyonu

Bu bölge bitki örtüsü Mediterranean Ege Bölgesine çok benzer. Ancak Toros dağlarının topografik yapısı nedeniyle daha ucuk ve kuraktır. Blindiği gibi Toros dağları doğu-batı yönünde denize paralel bir şekilde uzandığı için güney kesimi, kuzeyden gelen soğuk rüzgarlardan korunmuştur. Ayrıca dağların güneye eğimi güneş ışınlarının dik olarak düşmesine neden olur. Böylece güneğin etkileri de artar. Bu nedenlerle yörede Primer ve Sekonder Maki Ege bölgesine oranla daha yükseklere kadar çıkabilmektedir.

Bölgenin karakteristik bitkisi *Pinus brutia*'dir ve bitki örtüsü genel hatları ile Ege bölgesinden pek farklı değildir. *P. brutia* bölgede deniz kıyısından 1200 hatta 1300 m yüksekliğe kadar çıkabilmektedir. Ege bölgesinde Karaburun ve İzmir'in kuzeyine pek çıkmayan *Ceratonia siliqua* bu bölgede çok yaygın olarak görülür. Ayrıca Ege bölgesinde doğal olarak çok az görülen *Cupressus sempervirens*'e Akdeniz bölgesinde Antalya, Alanya ve özellikle Akseki'de sık sık rastlanır.

Bölgenin alt kesimlerinde ormanlar büyük ölçüde tahrip edilmiş olmakla birlikte bazı kesimlerde deniz kıyısına kadar inen verimli ormanlar da vardır (Alanya-Silifke arasında kıyı kesimi). *Pinus brutia* 800-1200 m arasında kapalı ormanları oluşturur. Kızılcaı ormanlarının tahrip edildiği yerlerde sekonder maki yaygındır. Genellikle tüylü sert yapraklı ve yaprakları genelde bir murnaı tabakası ile kaplı bitkilerden oluşan bu maki örtüsü bölgede çok yaygın olan Keçi otlatması ile büyük ölçüde tahrip görmektedir. Kıpın hayvanlara yeşil yem sağlama ve yakacak odun temini amacı ile bazonda yangınlar sonucu bu sekonder maki örtüsü de çoğu kez ortadan kaldırılmakta ve yerini toprak tabakası bulunmayan taşlık bir ortam almaktadır. Bu ormanlarda rastlanan en tipik bitki *Poterium spinosum*'dur.

(ALTAN,1988)

Akdeniz Bölgesinin doğal bitki örtüsü (klimax) olarak tanımlanan herdemyeşil orman Primeri maki olarak ta adlandırılabilir. İklimse bağlı olan bu klimax, Antropojen etkilerden korunduğu takdirde aynen kalılabilmektedir. Ancak bu bitki topluluğunu günümüzde çok ender olarak kurummuş vadilerde ve ulaşılmaz zor tepelerde görmekteyiz. Akdeniz bölgesinin klimax topluluğu doğal koşullarda derimsi yapraklı (sert yapraklı) ve herdemyeşil bitki türleri ile kızılçamdan (*Pinus brutia*'dan) oluşmaktadır.

Herdemyeşil bitki örtüsünün ağırlığını *Quercus coccifera* oluşturmaktadır ve diğer maki türleri ile birlikte bir örtü oluşturmaktadır. *Pinus brutia* ve *Pinus halepensis* geniş alanlara yayılmakta kireççe zengin topraklarda klimax'ı oluşturmaktadır. Diğer çamıardan, daha çok kuraklığa dayanaklı olan bu iki çam türü kıyılardan 1100 hatta 1200 m yüksekliğe kadar yayılmaktadır.

Maki, kalıcı niteliği olan herdemyeşil orman örtüsünün tahribi ile oluşur. Makinin kesilmesi, aşırı otlatılması ve devamlı kullanılması sonucu kısa bir süre sonra gri renkte kısa boylu bitkilerden oluşan stepelenmiş bir peyzaj ortaya çıkar. Böyle bir ortamda ormanın tekrar oluşumu uzun süre almada birlikte birçok ortamda oluşu değildir.

Akdeniz Bölgesinde doğal bitki örtüsü beş gruba ayrılır. Çoğunlukla kıyılardan 500-600 m. yüksekliğe kadar olan yerlerde şiddetli yaz kuraklıklarına uyan, kışın da yeşil kalan bölgenin tipik bitki örtüsü " Maki " yer alır. Boyları genellikle 5 m.'yi geçmeyen bu bitkiler " Terra rossa " denilen killi-demirli ve az kireçli topraklarda yetişir. Kireçli topraklarda yetişen daha seyrek ve cılız tiplerine ise Garig adı verilir.

600-1200 m arasında, Kızılçam (*Pinus brutia*) ve Meşelerin (*Quercus spp.*) egemen olduğu, karışık ormanlar ya da yamaç ormanları ortaya çıkar. Kızılçamların aralarında yer yer meşelikler, daha yükseklere doğru ise Halıçamı (*Pinus halepensis*) ile Kuruçamlar (*Pinus nigra*) görülür. Bu kesimde kahverengi orman toprakları yaygındır. Yüksek kesimlerde yağış etkisiyle toprakta yıkanma (Podzolleşme) görülür.

1200-2100 m arasında (se yüksek ormanlar olarak adlandırılan ve Sedir (*Cedrus*), Göknar (*Abies*) ile Kayınlardan (*Fagus*) oluşan orman kuşağı yer alır. Özellikle Batı ve Orta Toroslarda saf Sedir ormanları vardır. Bu katta tipik tanıtıcı ağaçları Toros Gökmanı (*Abies equi-trojani*), Lübnan Sediri (*Cedrus libani*), Sarıçam (*Pinus sylvestris*) ve çeşitli Ardaç (*Juniperus*) türleridir. Amanos Dağlarında ise Karadeniz Bölgesindeki andıran bitki örtüsüne ve özellikle Doğu Kayınına (*Fagus orientalis*) rastlanır. Bu katta podzolik karakterli topraklar yaygındır.

2000 m.'nin üstünde iğne yapraklı ağaçlar seyrekleşir ve bodurlaşır. Bu alan, 2100-2300 m de sona erer ve Alpinik Çayırlar denen, renkli çiçeklerle bezemiş, yarıları da kurumayan yüksek otluklara geçer.

Çoğunlukla dikenli ve yumuşak türlerden oluşan bu toplulukta, *Astragalus spp.*, *Acantholimon spp.* ve *Onobrychis cornata* türleri başta gelen bitkilerdir. Bu vegetasyonun çoğunluğu belki de Irano-Turanian orijinalidir. Bu katta kestane renkli çayır toprakları yaygındır.

Göller yöresi ve Teke Yaylasındaki yüksek ovalarda step bitkileri yetisir. Buradaki stepler, gerçekte ot stepleri değil meşe ormanlarının tahribi sonucu oluşmuş ağaç stepleridir. Ova kenarlarında, tahripden kurtulmuş ardıç ve karaçam topluluklarına da rastlanır. Stepelerde daha çok kireçli kahverengi ve kestane renkli topraklar yaygındır. (ANA BRITANNICA,1986)

Kserofil vejetasyonun peyzaja hakim olduğu bölgenin diğer karakteristik bitki grupları: Geofit'ler, Terofit'ler ve Şamafit'lerdir. (EKİM,1993)

Bölgede, tipik Akdeniz bitkisi olmadıkları halde, yerel koşullara uyum sağlamış Avustralya Okaliptüsleri (*Eucalyptus* sp.) ile kurakçıl Amerika bitkilerinden kaktüsler; *Opuntia* (Hint ya da Frenk İnciri) ve Agavlar (*Agave*)'da oldukça geniş alanları kaplar.

3. TÜRKİYE MAKİ VEJETASYONU

Türkiye Akdeniz bitki örtüsü içinde Maki bitkileri olarak kabul edilen ağaççık ve çalılar aşağıda verilmiştir. Ancak maki vejetasyonu içinde bazı odunlu türler ve altında veya bunlarla beraber yaşayan otsu bitkiler de bulunmaktadır. Bunların da bilinmesi yararlı olacaktır.

3.1. Maki bitkileri

Anagyris foetida L. (Syn: *Anagyris neopolitana* Ten.)

Familyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Keskin kokulu Çalı
Yaklaşık boy	: 1-3 m.
Çiçeklenme ayları	: 3-5 (Çiçekleri anı çekici)
Yetiştirme ortamı	: Yaprak dökün orman altı, kayalık yamaçlar, Diğer ağaç ve çalılardan yokedildiği yerler
Yayıldığı yükseklik	: 1-1000 m.
Türkiye'de dağılımı	: Çanakkale (Gelibolu, Truva), Balıkesir (Edremit), İzmir (İzmir, Selçuk, Efes, Menemen), Antalya (Side), İçel, Maraş, Ege adaları, Kıbrıs.

Anthyllis hermanniae L.

Familyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Çalı
Yaklaşık boy	: 50-100 cm.
Çiçeklenme ayları	: 4-7 (Sarı renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Kayalık yamaçlar
Yayıldığı yükseklik	: 1-500 m.
Türkiye'de dağılımı	: Çanakkale, İstanbul, İzmir (Yakın çevre, Koşadası), Muğla (Milas), Aydın.

Arbutus andrachne L.

Familyası	: Ericaceae
Bitki tipi-formu	: Kızıl renk gövdeli, meyveleri yenilen herdem yeşil ağaççık
Yaklaşık boy	: 3 m.
Çiçeklenme ayları	: 3-5 (Sarımsı-beyaz renk çiçekli, Turuncu renk meyveli)
Yetiştirme ortamı	: <i>Pinus brutia</i> orman altı veya açıklıklarında, kireçli, serpantin ve püskürtük kayalık alanlar
Yayıldığı yükseklik	: 1-800 m.
Türkiye'de dağılımı	: Akdeniz iklimi etkisindeki tüm kıyılarımızda

Arbutus unedo L.

Familyası	: Ericaceae
Bitki tipi-formu	: Kızıl-kahve renk gövdeli, meyveleri yenilen herdemyeşil ağaççık
Yaklaşık boy	: 4 m.
Çiçeklenme ayları	: 10-11 (nadiren 2-4), (Açık Pembe-Beyaz renk çiçekli, Turuncu renk meyveli)
Yetiştirme ortamı	: Pinus brutia orman altı, bazen Arbutus undrachne ile, Kalkersiz-Kırmızı topraklarda.
Yayıldığı yükseklik	: 1-300 m.
Türkiye de dağılımı	: Akdeniz iklimi etkisindeki tüm kıyılarımızda.

Astragalus trojanus Stev.

Familyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Yaygın, bodur, endemik çalı
Yaklaşık boy	: 30-40 cm.
Çiçeklenme ayları	: 5-7
Yetiştirme ortamı	: Açık kayalık yamaçlar
Yayıldığı yükseklik	: 1-1100 m.
Türkiye de dağılımı	: Çanakkale (Gelibolu, Truva), Balıkesir (Kae d.), İzmir (Yamanlar d., Karaçam).

Calicotome villosa (Pole.) Link (Syn: Spartium villosum Poir.)

Familyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Dik formülü, yaprak ve dalları grimsi tüylü çalı
Yaklaşık boy	: 2-3 m.
Çiçeklenme ayları	: 3-6 (Sarı renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Kuru kayalıklarda diğer maki bitkileri ile karışık olarak
Yayıldığı yükseklik	: 1-1900 m.
Türkiye de dağılımı	: Tüm kıyılarımızda

Ceratonia siliqua L.

Familyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Büyük çalı-Ağaç
Yaklaşık boy	: 3-10 m.
Çiçeklenme ayları	: 9-11 (Bakla tip meyveleri yenir)
Yetiştirme ortamı	: Sabit kumullar, açık alanlar
Yayıldığı yükseklik	: 1400 m.
Türkiye de dağılımı	: Muğla (Fethiye)-Hatay arasındaki kıyı bandında

Cercis siliquastrum L. ssp. siliquastrum
Cercis siliquastrum L. ssp. hebecarpa (Bornun.) Yalt.

Familiyası : Leguminosae
Bitki tipi-formu : Büyük çalı-Ağaç
Yaklaşık boy : 3-10 m.
Çiçeklenme ayları : 4-5 (Yapraktanmadan önce açan erguvan renkli çiçekleri etkili)
Yetiştirme ortamı : Yaprak döken orman içinde
Yayıldığı yükseklik : 200-1000 m.
Türkiye'de dağılımı : Tüm kıyı bölgelerimizde

Chamaecytisus drepanolobus (Boiss.) Rothm.

Familiyası : Leguminosae
Bitki tipi-formu : Dik yapılı, Endemik çalı
Yaklaşık boy : 50-150 cm.
Çiçeklenme ayları : 3-6 (Sarı renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı : Kalkerli yamaçlar ve orman açıklıkları
Yayıldığı yükseklik : 600-1300 m.
Türkiye'de dağılımı : İçel, Adana (Kozan, Gürlenize), Hınıs (Dört Yol, Belen, Amanos d.)

Chamaecytisus eriocarpus (Boiss.) Rothm.

Familiyası : Leguminosae
Bitki tipi-formu : Dik yapılı çalı
Yaklaşık boy : 30-50 cm.
Çiçeklenme ayları : 3-6 (Sarı renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı : Kalkerli yamaçlar ve orman açıklıkları
Yayıldığı yükseklik : 400-1600 m.
Türkiye'de dağılımı : Ege adaları, Balıkesir (Kaz d.), İzmir (Yamanlar d.), Burdur (Dirmil), Isparta

Cistus creticus L. (syn: C. villosus L. ssp. creticus (L.) Cr.)

Familiyası : Cistaceae
Bitki tipi-formu : Çalı
Yaklaşık boy : 30-100 cm.
Çiçeklenme ayları : 3-6 (Pembe renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı : Kalkerli yamaçlarda, çalılıkarda
Yayıldığı yükseklik : 1-1000 m.
Türkiye'de dağılımı : Tüm kıyı bölgelerimiz, Kıbrıs.

***Cistus monspeliensis* L.**

Familyası	: Cistaceae
Bitki tipi-formu	: Yapışkan yapraklı, küçük Çalı
Yaklaşık boy	: 60-120 cm.
Çiçeklenme ayları	: 5-6 (Beyaz renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Kalkerli topraklar
Yayıldığı yükseklik	: 100-800 m.
Türkiye'de dağılımı	: Ege Bölgesi

***Cistus parviflorus* Lam.**

Familyası	: Cistaceae
Bitki tipi-formu	: Küçük Çalı
Yaklaşık boy	: 50-60 cm.
Çiçeklenme ayları	: 3-4 (Pembe renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Kalkerli topraklar
Yayıldığı yükseklik	: 1-100 m.
Türkiye'de dağılımı	: İzmir, Marmara, Tekirdağ, Muğla, İçel, Kıbrıs.

***Cistus satyriifolius* L.**

Familyası	: Cistaceae
Bitki tipi-formu	: Küçük Çalı
Yaklaşık boy	: 50 cm.
Çiçeklenme ayları	: 3-5 (Pembe renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Kalkerli topraklar
Yayıldığı yükseklik	: 1-500 m.
Türkiye'de dağılımı	: Marmara, Ege ve Akdeniz bölgeleri kıyıları, Kıbrıs.

***Clematis flammula* L.**

Familyası	: Ranunculaceae
Bitki tipi-formu	: Çalı
Yaklaşık boy	: 3-5 m.
Çiçeklenme ayları	: 6-7 (Beyaz renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Şevler
Yayıldığı yükseklik	: 1-900 m.
Türkiye'de dağılımı	: İstanbul, Çanakkale, Antalya (Antalya-Kaş arası), Adana (Seyhan), Hatay (Amanosd.).

***Clematis cirrhosa* L.**

Familyası	: Ranunculaceae
Bitki tipi-formu	: Tırmanıcı Çalı
Yaklaşık boy	: 7-9 m.
Çiçeklenme ayları	: 3-4
Yetiştirme ortamı	: Çalılıklar
Yayıldığı yükseklik	: 1-350 m.
Türkiye'de dağılımı	: İstanbul, Bursa, İzmir (Hıca), Antalya (Antalya-Kaş arası).

***Clematis cirrhosa* L. var. *parviflora* O.Schwarz**

Familyası	: Ranunculaceae
Bitki tipi-formu	: Tırmanıcı Çalı
Yaklaşık boy	: 4-5 m.
Çiçeklenme ayları	: 3-4
Yetiştirme ortamı	: Çalılıklar
Yayıldığı yükseklik	: 1-350 m.
Türkiye'de dağılımı	: İzmir (Uria)

***Colutea cilicica* Boiss. & Bal**

Familyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Büyük çalı
Yaklaşık boy	: 5-7 m.
Çiçeklenme ayları	: 4-9
Yetiştirme ortamı	: Pinus ve Quercus ormanları açıklıklarında, çalılıklarda
Yayıldığı yükseklik	: 100-2000 m.
Türkiye'de dağılımı	: Çanakkale, Bursa, Uşak, İzmir (Bornova), Ankara (Dere kenarlarında), Kayseri, İçel (Gölek boğazı), Hatay (Amunos d.).

Colutea melanocalyx* Boiss. & Heldr. ssp. *melanocalyx

Familyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Büyük çalı
Yaklaşık boy	: 5 m.
Çiçeklenme ayları	: 3-5
Yetiştirme ortamı	: Orman ve çalılıklar, taşlık ve eğimli alanlar
Yayıldığı yükseklik	: 100-1250 m.
Türkiye'de dağılımı	: Antalya (Kaş-Çakırlar arası, Hafızpaşa)

Coridotymus capitatus (L.)Reichb. (syn: Thymus capitatus L.)

Familyası	: Labiatne
Bitki tipi-formu	: Bodur,dik, beyaz dallı Çalı
Yaklaşık boy	: 30-100 cm.
Çiçeklenme ayları	: 5-7
Yetiştirme ortamı	: Kıyı ve açık alanlar
Yayıldığı yükseklik	: 1-1400 m.
Türkiye'de dağılımı	: Çanakkale, Balıkesir, İzmir, Aydın, Muğla (Marmaris,Datça), Ege adaları.

Coronilla emerus L. ssp.emeroides Boiss.

Familyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Çalı
Yaklaşık boy	: 1-2.5 m.
Çiçeklenme ayları	: 3-5
Yetiştirme ortamı	: Kayalık, taşlık ortamlar
Yayıldığı yükseklik	: 50-1300 m.
Türkiye'de dağılımı	: Çanakkale, Uşak, İzmir (Samsun d.), Denizli, Antalya, İçel, Adana, Hatay, Maraş, Gaziantep, Kıbrıs.

Cotinus coggygria Scop.

Familyası	: Anacardiaceae
Bitki tipi-formu	: Çalı
Yaklaşık boy	: 3-5 m.
Çiçeklenme ayları	: 4-6
Yetiştirme ortamı	: Çalılık ve orman içi alanlar
Yayıldığı yükseklik	: 1-1300 m.
Türkiye'de dağılımı	: Tüm kıyı bölgelerimizde

Cytisus scoparius (L.)Link.

Familyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Dik ve çok dallı çalı
Yaklaşık boy	: 2 m.
Çiçeklenme ayları	: 4-6 (Sarı renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Kumullar üzerinde
Yayıldığı yükseklik	: 1-300 m.
Türkiye'de dağılımı	: İstanbul

Cytisus villosus Pourr. (syn: *C. triflorus* L'Herit)

Familyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Dik ve bol yapraklı çalı
Yaklaşık boy	: 2 m.
Çiçeklenme ayları	: 4-5
Yetiştirme ortamı	: <i>Quercus ilex</i> ile birlikte karışık ormanlarda
Yayıldığı yükseklik	: 200-450 m.
Türkiye'de dağılımı	: Aydın (Söke)

Daphne gnidioides Jaub.& Spach. (syn: *D. oleoides* d'Urv.)

Familyası	: Thymelaeaceae
Bitki tipi-formu	: Dik çalı
Yaklaşık boy	: 2 m.
Çiçeklenme ayları	: 5-8 (Pembe-Beyaz renk çiçekli, Kırmızı meyveli)
Yetiştirme ortamı	: <i>Quercus coccifera</i> ve <i>Arbutus</i> ile birlikte veya <i>Pinus brutia</i> ormanları altında, Kireçtaşı, Şist üzerinde, kumlu, volkanik topraklarda
Yayıldığı yükseklik	: 1-1150 m.
Türkiye'de dağılımı	: İzmir (Samsun d.), Aydın (Söke), Muğla (Çal d.), Antalya (Elmalı-Finike ve Antalya-Kaş arası), İçel (Anamur-Silifke arası), Maraş, Ege adaları.

Daphne sericea Vahl. (syn: *D. collina* Smith)

Familyası	: Thymelaeaceae
Bitki tipi-formu	: Kırmızı dallı, herdem yeşil, dik formu çalı
Yaklaşık boy	: 1-1.5 m.
Çiçeklenme ayları	: 4-6 (Kırmızımsı-Pembe renkli, kokulu çiçekli, Kırmızı meyveli)
Yetiştirme ortamı	: <i>Quercus coccifera</i> ve <i>Arbutus</i> ile birlikte veya <i>Pinus brutia</i> ormanları altında, Kireçtaşı, serpantin üzerinde.
Yayıldığı yükseklik	: 1-1800 m.
Türkiye'de dağılımı	: İstanbul, Bursa (Gençlik), Kocaeli (Sapanca), Bolu, Trabzon, Antalya (Antalya-Manavgat ve Elmalı-Kaş arası), Adana (Feke, Kırtepe, Osmaniye, Kozan), Hatay (Dört Yol).

Dorystoechas hastata Boiss.& Heldr.

Familyası	: Labiatae
Bitki tipi-formu	: Güçlü aromalı, endemik çalı
Yaklaşık boy	: 50-100 cm.
Çiçeklenme ayları	: 5-7 (Beyaz renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: <i>Quercus coccifera</i> makiliklerinde, <i>Pinus brutia</i> veya <i>Cupressus sempervirens</i> ormanları altında, kayalıklar üzerinde.
Yayıldığı yükseklik	: 650-2000 m.
Türkiye'de dağılımı	: Antalya (Tahtalı d., Bey d.)

***Erica arborea* L.**

- Familiyası : Ericaceae
Bitki tipi-formu : Gövdesi sık tüylü, dik formlu, Herdem yeşil çalı
Yaklaşık boy : 3 m.
Çiçeklenme ayları : 3-7 Kokulu, Pembemsi-Beyaz renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı : Quercus, Fagus ve Pinus brutia ormanları altında, şev ve sarp kayalıklar üzerinde.
Yayıldığı yükseklik : 1-900 m.
Türkiye'de dağılımı : Balıkesir (Erdek, Marmara adası, İstanbul, Karadeniz bölgesi kıyıları, İzmir, Muğla, Ege adaları.

***Erica manipuflora* Salisb.**

- Familiyası : Ericaceae
Bitki tipi-formu : Beyaz gövdeli dik formlu çalı
Yaklaşık boy : 4 m.
Çiçeklenme ayları : 7-11 (bazen 5)
Yetiştirme ortamı : Makülelerde, Pinus brutia ormanları altında, kireçli topraklarda, serpantin ve çist kayalıklar üzerinde.
Yayıldığı yükseklik : 1-1530 m.
Türkiye'de dağılımı : İstanbul, İzmir (Kuşadası, Germencik, Selçuk), Muğla (Marmaris), Ege adaları, Antalya (Kemer, Alanya).

***Erica sicula* Guss. ssp. libatonica (C. & W. Barbey) P.F. Stev.**

- Familiyası : Ericaceae
Bitki tipi-formu : Küçük, dik formlu çalı
Yaklaşık boy : 40-60 cm.
Çiçeklenme ayları : 4-5 (Pembe renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı : Kireçli topraklarda, yamaçlarda
Yayıldığı yükseklik : 1-100 m.
Türkiye'de dağılımı : Antalya (Kemer), Kıbrıs.

***Euphorbia acanthothamnus* Heldr. & Sart**

- Familiyası : Euphorbiaceae
Bitki tipi-formu : Küçük, dikenimsi çalı
Yaklaşık boy : 20-40 cm.
Çiçeklenme ayları : 3-5
Yetiştirme ortamı : Pinus brutia ormanları altında, kuru kayalık yamaçlarda, Kireçtaşı, serpantin üzerinde.
Yayıldığı yükseklik : 30-300 m.
Türkiye'de dağılımı : Marmara bölgesi kıyıları, İzmir (Kuşadası, Bergama), Aydın (Bafa gölü kıyıları), Muğla (Marmaris, Reçadiye), Ege adaları.

***Euphorbia dendroides* L.**

Familyası	: Euphorbiaceae
Bitki tipi-formu	: Çalı
Yaklaşık boy	: 50-150 cm.
Çiçeklenme ayları	: 3-5 (Sarımsı renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Genellikle deniz kenarında, kuru kayalık yamaçlarda, Kireçtaşı üzerinde.
Yayıldığı yükseklik	: 10-400 m.
Türkiye'de dağılımı	: Muğla (Fethiye), Antalya (Kalkan), Ege adaları.

***Euphorbia hierosolymitana* Boiss.**

Familyası	: Euphorbiaceae
Bitki tipi-formu	: Çalı
Yaklaşık boy	: 1-3 m.
Çiçeklenme ayları	: 1-6
Yetiştirme ortamı	: Açık ormanlarda, kuru kayalık yamaçlarda, Kireçtaşı üzerinde.
Yayıldığı yükseklik	: 5-300 m.
Türkiye'de dağılımı	: İzmir (Efes), Muğla (Fethiye), Antalya (Yakın çevresi, Demre), Ege adaları, Kıbrıs.

***Funtensia phillyreoides* Labillard.**

Familyası	: Oleaceae
Bitki tipi-formu	: Sık dallı çalı
Yaklaşık boy	: 1-4 m.
Çiçeklenme ayları	: 4-6 (Yeşilimsi-Beyaz renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Taşlık, kayalık ortamlarda, Pinus brutia ormanı veya karışık yaprak döken orman içinde. Bazen bozkırda
Yayıldığı yükseklik	: 150-1550 m.
Türkiye'de dağılımı	: Akdeniz Bölgesi, Samsun.

***Genista acanthoclada* DC.**

Familyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Dik veya yayılıcı dikenli çalı
Yaklaşık boy	: 30-100 cm.
Çiçeklenme ayları	: 3-5
Yetiştirme ortamı	: Kalkerli, Taşlık-kayalık ortamlarda, Pinus brutia ormanı altında
Yayıldığı yükseklik	: 10-800 m.
Türkiye'de dağılımı	: İzmir (Seydiköy), Muğla (Yakın çevresi, Milas-Bodrum arası), Antalya (Yakın çevresi, Kaş-Kalkan arası), İçel (Anamur, Buluklu), Hatay (Akra d.).

***Genista anatolica* Boiss.**

Familyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Dikenli çalı
Yaklaşık boy	: 60-100 cm.
Çiçeklenme ayları	: 5-6
Yetiştirme ortamı	: Çam ormanları altında, açık alanlarda
Yayıldığı yükseklik	: 10-1350 m.
Türkiye'de dağılımı	: Çanakkale (Gelibolu), İzmir (Yakın çevre, Yamaclar d., Çeçme), Muğla (Yakın çevresi), Denizli, Adana (Osmaniye, Yarpuz), Hatay.

***Genista carinalis* Griseb.**

Familyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Dikensiz alçak boylu çalı
Yaklaşık boy	: 15-30 cm.
Çiçeklenme ayları	: 6
Yetiştirme ortamı	: Şevlerde, açık ormanlarda maki içinde
Yayıldığı yükseklik	: 1-1500 m.
Türkiye'de dağılımı	: İstanbul, Bursa (Gemlik), Balıkesir (Kaz d.), İzmir (Bozdağ).

***Genista involucrata* Spach.**

Familyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Endemik, alçak boylu çalı
Yaklaşık boy	: 15-20 cm.
Çiçeklenme ayları	: 6
Yetiştirme ortamı	: Çam ormanlarında, Eğimli kireçtaşı kayalıkları üzerinde
Yayıldığı yükseklik	: 600-1500 m.
Türkiye'de dağılımı	: Uşak, Afyon (Dınar), Konya (İreğli), Karaman, Toros dağları.

Genista lydia* Boiss. var. *lydia

Familyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Çalı
Yaklaşık boy	: 40-80 cm.
Çiçeklenme ayları	: 4-6
Yetiştirme ortamı	: Kayalık yamaçlar
Yayıldığı yükseklik	: 300-2100 m.
Türkiye'de dağılımı	: Kırklareli, İstanbul, Bursa (Uludağ), Balıkesir (Kaz d.), Sakarya (Hendek), Bolu, İzmir (Ödemiş, Bozdağ), Manisa (Manisa d.), Afyon, Antalya (Kaş), Hatay (Belen).

Genista lydia Boiss. var. antiochia (Boiss.)P.Gilss.

Familyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Çalı
Yaklaşık boy	: 50-100 cm.
Çiçeklenme ayları	: 4-5
Yetiştirme ortamı	: Kayalık yamaçlar, Çam ormanı açıklıkları
Yayıldığı yükseklik	: 300-1200 m.
Türkiye'de dağılımı	: Hatay (Dört Yol, İskenderun).

Gonocytisus angulatus (L.) Spach.

Familyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Dik ince yapılı çalı
Yaklaşık boy	: 1-5 m.
Çiçeklenme ayları	: 6-8
Yetiştirme ortamı	: Tepe yamaçlarında maki içinde
Yayıldığı yükseklik	: 1-1000 m.
Türkiye'de dağılımı	: İstanbul, Çanakkale, Bursa (Gemlik), Balıkesir, İzmir, Manisa (Soma, Salihli), Aydın, Denizli, Isparta (Egirdir), Karaman (Ermenek), Antalya (Termessos), İçel (Mird).

Gonocytisus pterocladus (Boiss)Spach.

Familyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Dik ince yapılı çalı
Yaklaşık boy	: 1-5 m.
Çiçeklenme ayları	: 8-9
Yetiştirme ortamı	: Maki içinde
Yayıldığı yükseklik	: 150-1000 m.
Türkiye'de dağılımı	: Hatay (Haruniye, Narınca, Amantos d.)

Globularia alypum L.

Familyası	: Globulariaceae
Bitki tipi-formu	: Sık dallı herdem yeşil çalı
Yaklaşık boy	: 30-100 cm.
Çiçeklenme ayları	: 2-4 (Mavi renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Maki içinde
Yayıldığı yükseklik	: 1-500 m.
Türkiye'de dağılımı	: İzmir (Yakın çevre, Kuşadası), Ege adaları.

Jasminum Fruticans L.

- Familyası : Oleaceae
Bitki tipi-formu : Herdem yeşil-yarıherdem yeşil çalı
Yaklaşık boy : 0.5-2 m.
Çiçeklenme ayları : 5 (Sarı renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı : Genellikle taşlık-kayalık makilikler içinde, *Pinus brutia* ormanı altında yada çevresinde, karışık yaprak döken ormanlarda, *Quercus* çalısıyla ve tarla kenarlarında
Yayıldığı yükseklik : 600-1500 m.
Türkiye'de dağılımı : Tüm bölgelerimizde

Juniperus drupacea Labill.

- Familyası : Cupressaceae
Bitki tipi-formu : Geniş taçlı, küçük ağaç (Konifer)
Yaklaşık boy : 2-3 m.
Tohum olgunlaşması : 3-9
Yetiştirme ortamı : Orman veya çalılıkların bulunduğu, kayalık yamaçlar.
Yayıldığı yükseklik : 600-1500 m.
Türkiye'de dağılımı : Toros ve Antitoroslar

Juniperus oxycedrus L. ssp. oxycedrus

- Familyası : Cupressaceae
Bitki tipi-formu : Grimsi yeşil ibrelili çalı-ağaççık, yaylıcı veya dik formlarda.(Konifer)
Yaklaşık boy : 2-8 m.
Tohum olgunlaşması : 3-9 (Meyveler olgunlaşınca kırmızı)
Yetiştirme ortamı : Çam ormanları veya meşe çalılıklarında
Yayıldığı yükseklik : 1-1300 m.
Türkiye'de dağılımı : Tüm bölgelerimizde

Juniperus oxycedrus L. ssp. macrocarpa (Sibth.& Sm.)Bal

- Familyası : Cupressaceae
Bitki tipi-formu : Çalı-ağaç (Konifer)
Yaklaşık boy : 5-10 m.
Tohum olgunlaşması : 3-9
Yetiştirme ortamı : Kıyılarda
Yayıldığı yükseklik : 1-400 m.
Türkiye'de dağılımı : Ege bölgesi kıyıları ve adaları

Laurus nobilis L.

- Familiyası : Lauraceae
Bitki tipi-formu : Aromatik, herdem yeşil çalı veya ağaççık
Yaklaşık boy : 2-15 m.
Çiçeklenme ayları : 3-5
Yetiştirme ortamı : Genellikle taşlık-kayalık yamaçlar, kırsal mahalleler, çalılıklar, P.brutia ormanı altı, eski yerleşimler.
Yayıldığı yükseklik : 1200 m.
Türkiye'de dağılımı : Akdeniz iklimi etkisindeki bölgelerimizde

Lavandula stoechas L.

- Familiyası : Labiatae
Bitki tipi-formu : Çalı
Yaklaşık boy : 40-60 cm.
Çiçeklenme ayları : 3-6
Yetiştirme ortamı : Kayalık kireçtaşı ve granit yamaçlar, kumul alanlar, yol kenarları, açık Pinus brutia ormanı içinde.
Yayıldığı yükseklik : 1-700 m.
Türkiye'de dağılımı :
ssp. *stoechas* Bonnier : İstanbul (Büyükdere), Çanakkule, Kocaeli, Balıkesir (Kaz d.), İzmir, Muğla (Datça-Marmaris arası), Antalya (Tekirova), İçel (Anamur, Erdemli), Hatay (Saman d., Yayla d.), Ege adaları.
ssp. *carriensis* (Boiss.) Rostkia : İstanbul, Bursa (Mudanya), İzmir (Bozdağ), Muğla (Datça-Marmaris arası), Aydın (Gökbel), Ege adaları.

Linum arboreum L.

- Familiyası : Linaceae
Bitki tipi-formu : çalı
Yaklaşık boy : 1 m.
Çiçeklenme ayları : 3-4
Yetiştirme ortamı : Kireçtaşı, serpantin taşlık-kayalık ortamlar
Yayıldığı yükseklik : 200-700 m.
Türkiye'de dağılımı : Muğla (Marmaris), Ege adaları.

Myrtas communis L.

- Familiyası : Myrtaceae
Bitki tipi-formu : Aromatik, herdem yeşil çalı
Yaklaşık boy : 1-5 m.
Çiçeklenme ayları : 6-9 (Kokulu, Beyaz renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı : Genellikle taşlık-kayalık yamaçlar, Kumullar, P.brutia ormanı kenar ve açıklıklarındaki çalılıklarda
Yayıldığı yükseklik : 1-550 m.
Türkiye'de dağılımı : Akdeniz iklimi etkisindeki kıyı bölgelerimizde

Nerium oleander L.

Familiyası	: Apocynaceae
Bitki tipi-formu	: Büyük çalı (Zehirli)
Yaklaşık boy	: 6 m.
Çiçeklenme ayları	: 4-9 (Pembe ve Beyaz renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Nehir-dere çevresindeki şevlerde ve yamaçlarda
Yayıldığı yükseklik	: 1-800 m.
Türkiye'de dağılımı	: Ege ve Akdeniz bölgeleri, Ege adaları, Adyaman (Kahta).

Olea europea L. var. sylvestris (Miller) Lehr. (syn: O. europea L. var. oleaster)

Familiyası	: Oleaceae
Bitki tipi-formu	: Gümüşü renkli yapraklı, çok dallı herdemyeşil çalı
Yaklaşık boy	: 2-5 m.
Çiçeklenme ayları	: 5
Yetiştirme ortamı	: Kayalık, eğimli açık alanlarda
Yayıldığı yükseklik	: 50-750 m.
Türkiye'de dağılımı	: Balıkesir (Marmara adası), Kocaeli, Eskişehir (Sakarya vadisi), Siirtin (Vezirköprü), Amasya (Erbaa), Trabzon (Değirmente dere), Artvin (Artvin-Yunuseli arası), Ege ve Akdeniz Bölgeleri.

Ononis natrix L. ssp. natrix

Familiyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Çalı
Yaklaşık boy	: 50 cm.
Çiçeklenme ayları	: 5-7 (Sarı renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Kireçtaşı kayalık yamaçlarda
Yayıldığı yükseklik	: 1-500 m.
Türkiye'de dağılımı	: İzmir (Efen), Aydın (Otlaklar), Muğla (Knidos, Fethiye), Hatay (Amantos d.).

Ostrya alba L.

Familiyası	: Santalaceae
Bitki tipi-formu	: Çalı
Yaklaşık boy	: 1-2 m.
Çiçeklenme ayları	: 4-7
Yetiştirme ortamı	: Kireçtaşı kayalık yamaçlarda, Pinus ve Quercus ormanları altında
Yayıldığı yükseklik	: 1-500 m.
Türkiye'de dağılımı	: Marmara bölgesi, İzmir (Güzelyalı), Aydın, Denizli, Antalya (Termessos, Elmalı, Göbğü), İçel-Adana arası, Hatay (İskenderun).

Phlyrea latifolia L. (syn: P. media L.)

Familiyası	: Olacaceae
Bitki tipi-formu	: Gövdesi ve genç sürgünleri tüylü, herdem yeşil çalı-Ağaççık
Yaklaşık boy	: 2-5 m.
Çiçeklenme ayları	: 5 (Küçük, Beyaz renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Genellikle makideki kuru alanlarda, Pinus brutia veya yaprak döken Quercus ormanı altında. Karışık yaprak döken çalı topluluklarında
Yayıldığı yükseklik	: 10-1350 m.
Türkiye'de dağılımı	: Marmara adaları, İstanbul, Tekirdağ, Çanakkale, Kocaeli, Balıkesir (İvrindi), Sakarya (Gayve), Zonguldak (Çaycuma), Sinop, Tokat, Trabzon, Aydın (Söke), Muğla, Isparta (Eğirdir), İçel (Anamur, Tarsus), Ege adaları.

Pistacia lentiscus L.

Familiyası	: Anacardiaceae
Bitki tipi-formu	: Küçük herdem yeşil ağaç veya çalı
Yaklaşık boy	: 3-6 m.
Çiçeklenme ayları	: 3-4 (Kırmızı, küçük meyveli)
Yetiştirme ortamı	: Taşlık ve eğimli alanlarda
Yayıldığı yükseklik	: 200 m.
Türkiye'de dağılımı	: Akdeniz iklimi etkisindeki bölgelerimiz, özellikle batı ve güney kıyılarımız

Pistacia terebinthus L.

Familiyası	: Anacardiaceae
Bitki tipi-formu	: Çalı veya ağaççık
Yaklaşık boy	: 5-6 m.
Çiçeklenme ayları	: 2-3
Yetiştirme ortamı	: Pinus brutia ormanı altında, taşlık ve eğimli alanlarda
Yayıldığı yükseklik	: 50-1500 m.
Türkiye'de dağılımı	: ssp. palaestina (Boiss.) Engler : Karadeniz, Marmara, Ege, Akdeniz bölgeleri, Kaysari (Kükürü d.), Malatya (İremenek-Gölbacı arası), Konya (Kara d.), Ege adaları, Kıbrıs. ssp. terebinthus : Marmara bölgesi ve Ege adaları.

***Prasium majus* L.**

Familyası	: Labiatae
Bitki tipi-formu	: Çalı (nadiren otsu)
Yaklaşık boy	: 60-100 cm.
Çiçeklenme ayları	: 3-5
Yetiştirme ortamı	: <i>Pinus brutia</i> ormanları altı, uçurumlar, sabit kumul tepeleri, yol kenarları volkanik ve kalkerli alanlar
Yayıldığı yükseklik	: 180 m.
Türkiye'de dağılımı	: Ege ve Akdeniz bölgeleri kıyıları

***Punica granatum* L.**

Familyası	: Punicaceae
Bitki tipi-formu	: Dikenli çalı, ağaççık
Yaklaşık boy	: 5-7 m.
Çiçeklenme ayları	: 5-6
Yetiştirme ortamı	: Kalkerli şevler, çalılıklar
Yayıldığı yükseklik	: 250-600 m.
Türkiye'de dağılımı	: Akdeniz iklimi etkisindeki bölgelerimiz, özellikle batı ve güney kıyılarımız

***Pyracantha coccinea* Roem.**

Familyası	: Rosaceae
Bitki tipi-formu	: Sık dallı, dikenli çalı
Ortalama boy	: 2-4 m.
Çiçeklenme ayları	: 4-5 (Beyaz renk çiçekli, Turuncu-Kırmızı renk meyveli)
Yetiştirme ortamı	: Taşlık-kayalık ortamlarda, çalılıklarda
Yayıldığı yükseklik	: 30-1800 m.
Türkiye'de dağılımı	: Doğu Anadolu bölgesinin bazı yerleri dışında tüm bölgelerimiz.

***Quercus aucheri* Jaub and Spach**

Familyası	: Fagaceae
Bitki tipi-formu	: Endemik, Herdem yeşil çalı-ağaç
Yaklaşık boy	: 5-10 m.
Çiçeklenme ayları	: 3-5 (meyve oluşturma 9)
Yetiştirme ortamı	: Kireçli yapıdaki şevlerde, çalılıklar içinde
Yayıldığı yükseklik	: 400 m.
Türkiye'de dağılımı	: Güney-Batı Anadolu (Aydın-Antalya arası) kıyı bandı.

Quercus coccifera L.

Familiyası	: Fagaceae
Bitki tipi-formu	: Herdemiyemişli çalı-ağaç
Yaklaşık boy	: 7-9 m.
Çiçeklenme ayları	: 3-5 (Meyve oluşturma 9)
Yetiştirme ortamı	: Açık alanlarda hakim bitki olarak ve Pinus brutia ormanı altında
Yayıldığı yükseklik	: 1-1500 m.
Türkiye'de dağılımı	: Marmara, Ege ve Akdeniz bölgeleri, Ege adaları, Gaziantep, Gümüşhane (Kelkit vadisi).

Quercus ilex L.

Familiyası	: Fagaceae
Bitki tipi-formu	: Herdemiyemişli ağaç veya büyük çalı
Yaklaşık boy	: 5-15 m.
Çiçeklenme ayları	: 3-5 (Meyve oluşturma 8)
Yetiştirme ortamı	: Laurus, Phyllyrea, Carpinus'larda eğimli alanlarda.
Yayıldığı yükseklik	: 1-450 m.
Türkiye'de dağılımı	: İstanbul, Kastamonu, Samsun, Muğla (Fethiye), Antalya (Kemer), Hatay.

Quercus infectoria Oliv. sp.boissieri (Reut.)Gürke var.petiolaris Cum.

Familiyası	: Fagaceae
Bitki tipi-formu	: Yarı herdemiyemişli küçük ağaç veya çalı
Yaklaşık boy	: 1-10 m.
Çiçeklenme ayları	: 3-5 (Meyve oluşturma 8-9)
Yetiştirme ortamı	: Saf birlikler halinde veya diğer Quercus türleri ve P.brutia ile birlikte yada Pallurus ve Arbutus ile birlikte
Yayıldığı yükseklik	: 150-850 m.
Türkiye'de dağılımı	: Muğla, Antalya, Merzifon (Torus d.,Gülek boğazı,Gözne), Hatay (Anıso d.), Muğ, Bitlis, Kıbrıs.

Quercus infectoria Oliv. sp.infectoria

Familiyası	: Fagaceae
Bitki tipi-formu	: Yarı herdemiyemişli küçük ağaç veya çalı
Yaklaşık boy	: 1-10 m.
Çiçeklenme ayları	: 3-5 (Meyve oluşturma 8)
Yetiştirme ortamı	: Diğer Quercus türleri ve P.brutia ile birlikte yada pallurus, arbutus ile birlikte çalılık oluşturmalar.
Yayıldığı yükseklik	: 150-850 m.
Türkiye'de dağılımı	: Karadeniz ve Marmara bölgeleri, Ege adaları.

Rhamnus hirtellus Boiss.

Familiyası	: Rhamnaceae
Bitki tipi-formu	: Sürgünleri kırmızımsı, dök çalı
Yaklaşık boy	: 1-2 m.
Çiçeklenme ayları	: 4-5
Yetiştirme ortamı	: Taşlık kayalık ve kuru yamaçlar
Yayıldığı yükseklik	: 100-1300 m.
Türkiye'de dağılımı	: Torosların; Kayseri, Konya, Niğde'ye bakan kuzey yamaçları, İçel (Kuyuluç).

Rhamnus oleoides L. ssp. graecus Boiss. & Reut.

Familiyası	: Rhamnaceae
Bitki tipi-formu	: Yarı herdem yeşil çalı
Yaklaşık boy	: 2 m.
Çiçeklenme ayları	: 4-5
Yetiştirme ortamı	: Taşlık kayalık alanlar, çalılıklar
Yayıldığı yükseklik	: 20-1200 m.
Türkiye'de dağılımı	: Muğla (Marmaris), Nevşehir, Antalya (Perge), İçel (Anamur), Hatay, Gaziantep, Maraş, Kıbrıs.

Rhamnus pyrellus O. Schwarz.

Familiyası	: Rhamnaceae
Bitki tipi-formu	: Endemik, küçük çalı
Yaklaşık boy	: 2-3 m.
Çiçeklenme ayları	: 3-5 (Meyveler koyu kırmızı renkte)
Yetiştirme ortamı	: Taşlık kayalık alanlar, Pinus brutia ormanı altı
Yayıldığı yükseklik	: 1-700 m.
Türkiye'de dağılımı	: Muğla (Fethiye), Antalya (Alanya).

Rhus coriaria L.

Familiyası	: Anacardiaceae
Bitki tipi-formu	: Sürgünleri tüylü, yaprakları kokulu, herdem yeşil çalı
Yaklaşık boy	: 2-3 m.
Çiçeklenme ayları	: 6-7 (Kızıl-Erguvan renk meyveli)
Yetiştirme ortamı	: Çalılıklarda, gevlerde, Orman altında
Yayıldığı yükseklik	: 100-1900 m.
Türkiye'de dağılımı	: Karadeniz, Marmara ve Ege bölgeleri, Ankara (İnceova vadisi), Antalya (Teke d.), Adana (Seyhan), Gaziantep, Hakkari.

Rosmarinus officinalis L.

Familiyası	: Labiales
Bitki tipi-formu	: Dik dallanmış, sürgünlü köklu, herdem yeşil küçük çalı
Yaklaşık boy	: 50-150 cm.
Çiçeklenme ayları	: 2-5
Yetiştirme ortamı	: Kalkerli ve Şişli tepelerde. Pinus brutia ormanı altında, Erica Manipuliflora ile birlikte
Yayıldığı yükseklik	: 30-250 m.
Türkiye'de dağılımı	: Akdeniz iklimi etkisindeki bölgelerimizde

Ruscus aculeatus L. var. aculeatus

Familiyası	: Liliaceae
Bitki tipi-formu	: Dik ve sık çalı
Yaklaşık boy	: 2-4 m.
Çiçeklenme ayları	: 2-5 (Meyveler ilahimsi ve Kırmızı renkte)
Yetiştirme ortamı	: Taşlık, kayalık, eğimli alanlarda Quercus'larla birlikte
Yayıldığı yükseklik	: 10-100 m.
Türkiye'de dağılımı	: Akdeniz iklimi etkisindeki bölgelerimiz, Kıbrıs

Ruscus aculeatus L. var. angustifolius Boiss.

Familiyası	: Liliaceae
Bitki tipi-formu	: Dik ve sık çalı
Yaklaşık boy	: 1-2 m.
Çiçeklenme ayları	: 2-5 (Meyveler ilahimsi ve Kırmızı renkte)
Yetiştirme ortamı	: Taşlık-kayalık, eğimli alanlarda
Yayıldığı yükseklik	: 30-1000 m.
Türkiye'de dağılımı	: Akdeniz iklimi etkisindeki bölgelerimiz, Kıbrıs

Ruscus racemosus L. (syn: Danae racemosa (L.) Moench.)

Familiyası	: Liliaceae
Bitki tipi-formu	: Sık yapılı, sarımsı, küçük çalı
Yaklaşık boy	: 50-100 cm.
Çiçeklenme ayları	: 4-5
Yetiştirme ortamı	: Quercus ormanı altında
Yayıldığı yükseklik	: 20-1050 m.
Türkiye'de dağılımı	: İstanbul, Hatay (İskenderun, Dört Eylül, Amunus d.Y.)

Salvia frutescens Miller (syn: *S. triloba* L.)

Familyası	: Labiatae
Bitki tipi-formu	: Çay olarak içilebilen, ak dallı çalı
Yaklaşık boy	: 50-100 cm.
Çiçeklenme ayları	: 3-5 (7) (Beyaz renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Kayalık-taşlık kireçtaşı yamaçlar
Yayıldığı yükseklik	: 1-700 m.
Türkiye'de dağılımı	: Balıkesir (Marmara adası), İzmir (Kuşadası), Aydın (Didim), Muğla (Fethiye, Milas), Denizli (Tavas), Antalya (Beldibi), Hatay, Ege adaları, Kıbrıs.

Salvia pomifera L.

Familyası	: Labiatae
Bitki tipi-formu	: Sürgünleri tüylü çalı
Yaklaşık boy	: 50-100 cm.
Çiçeklenme ayları	: 4-5 (Mavimsi-Mor renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Kayalık-taşlık kireçtaşı yamaçlar
Yayıldığı yükseklik	: 1-800 m.
Türkiye'de dağılımı	: İzmir, Manisa, Aydın, Ege adaları.

Sarcopoterium spinosum (L.) Spach. (Syn: *Poterium spinosum* L.)

Familyası	: Rosaceae
Bitki tipi-formu	: Küme oluşturan küçük çalı (kabukları gümüşî renkte)
Yaklaşık boy	: 75-100 cm.
Çiçeklenme ayları	: 3-4 (Kırmızı renk meyveli)
Yetiştirme ortamı	: Kayalık-taşlık yamaçlar
Yayıldığı yükseklik	: 1-1000 m.
Türkiye'de dağılımı	: Ege ve Akdeniz bölgeleri kıyıları.

Satureja tymbra L.

Familyası	: Labiatae
Bitki tipi-formu	: Sürgünleri tüylü küçük çalı
Yaklaşık boy	: 20-40 cm.
Çiçeklenme ayları	: 4-6 (Mor renkte çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Kuru ortamlarda, kumsal üzerinde, Çalıklarda, kalkerli alanlarda
Yayıldığı yükseklik	: 400 m.
Türkiye'de dağılımı	: Ege ve Akdeniz bölgeleri kıyıları, Ege adaları, Kıbrıs.

***Smilax aspera* L.**

Familiyası	: Similacaceae
Bitki tipi-formu	: Dikenli, sarımsı herdemyeşil çalı
Yaklaşık boy	: 3-5 m.
Çiçeklenme ayları	: 4-6 (Sarımsı-Yeşil renkte, kokulu çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Taşlık, kayalık, kalkareli şevler ve kıyısal alanlar
Yayıldığı yükseklik	: 50-700 m.
Türkiye'de dağılımı	: Ege ve Akdeniz bölgeleri kıyıları.

***Spartium junceum* L.**

Familiyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Küçük çalı
Yaklaşık boy	: 1-3 m.
Çiçeklenme ayları	: 4-7 (Sarı renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Çalılıklarda, deniz kenarı, kurak, kayalık yamaçlarda
Yayıldığı yükseklik	: 1-1200 m.
Türkiye'de dağılımı	: Tüm kıyılarımızda

***Sytrax officinalis* L.**

Familiyası	: Sytracaceae
Bitki tipi-formu	: Yeni yaprak ve sürgünleri tüylü, sık dallı çalı
Yaklaşık boy	: 4-6 m.
Çiçeklenme ayları	: 4-6 (Beyaz renkte, kokulu çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Yaprak dökken çalılıklarda, <i>Pinus brutia</i> ormanı altında, genellikle bazı topraklar üzerinde
Yayıldığı yükseklik	: 1-1500 m.
Türkiye'de dağılımı	: İzmir (Yakın çevre, Kuşadası), Muğla, Denizli, Antalya, İçel, Adana (Toros d. etekleri), Hatay (Antanos d.).

***Teucrium divaricatum* Sieb.**

Familiyası	: Labiatae
Bitki tipi-formu	: Aromatik, Küçük çalı
Yaklaşık boy	: 20-40 cm
Çiçeklenme ayları	: 4-5 (Kırmızımsı-Mor renkte çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Taşlık-kayalık Kireçtaşı yamaçlar.
Yayıldığı yükseklik	: 1-600 m.
Türkiye'de dağılımı	: Marmara adaları, Ege ve Akdeniz bölgeleri kıyıları, Ege adaları, Kıbrıs.

***Tymbra spicata* L. var. *intricata* P.H.Davis**

Familyası	: Labiatae
Bitki tipi-formu	: Endemik, küçük çalı
Yaklaşık boy	: 30-40 cm
Çiçeklenme ayları	: 6-7
Yetiştirme ortamı	: Kireçtaşı yamaçlar
Yayıldığı yükseklik	: 150-1520 m.
Türkiye'de dağılımı	: Denizli (Acıpayam, Tavus), Muğla (Fethiye, Buba d.)

Tymbra spicata* L. var. *spicata

Familyası	: Labiatae
Bitki tipi-formu	: Küçük çalı
Yaklaşık boy	: 30-40 cm
Çiçeklenme ayları	: 6-7
Yetiştirme ortamı	: Kuru ortamlar, Kireçtaşı yamaçlar.
Yayıldığı yükseklik	: 1-1000 m.
Türkiye'de dağılımı	: Marmara adaları, İstanbul, Tekirdağ, Çanakkale, Samsun (Geyve), Zonguldak (Safranbolu), Amasya, Tokat, İzmir (Nif d.), Aydın, Antalya (Kaş-Ehmeti arası, Manavgat, Alanya), Iğel (Gölek), Mardin, Siirt (Silvan), Ege adaları, Kıbrıs.

***Tymelea tartanraris* (L.) AIL. sp. *argentea* (Sm.) Holmboe var. *angustifolia* d'Urv.**

Familyası	: Thymelaeaceae
Bitki tipi-formu	: Küçük çalı
Yaklaşık boy	: 50-60 cm.
Çiçeklenme ayları	: 2-5
Yetiştirme ortamı	: Kıyı tepelikleri, <i>Pinus brutia</i> ormanı altında
Yayıldığı yükseklik	: 1-530 m.
Türkiye'de dağılımı	: Marmara ve Ege bölgesi kıyıları, Ege adaları.

***Tymelea tartanraris* (L.) AIL. sp. *argentea* (Sm.) Holmboe var. *linearifolia* K.Tau**

Familyası	: Thymelaeaceae
Bitki tipi-formu	: Küçük çalı
Yaklaşık boy	: 20-40 cm.
Çiçeklenme ayları	: 2-5
Yetiştirme ortamı	: Sarpantin alanlarda maki içinde
Yayıldığı yükseklik	: 100-250 m.
Türkiye'de dağılımı	: Muğla (Marmaris), Antalya, Ege adaları, Kıbrıs.

Vitex agnus-castus L.

Familyası	: Leguminosae
Bilki tipi-formu	: Herdemyeşil çalı
Yaklaşık boy	: 1-3 m.
Çiçeklenme ayları	: 4-6 (Leylak, Mavi, Beyaz renklere çiçekli, kokulu meyveli)
Yetiştirme ortamı	: Kaya kumul ve kalker kayalıkları, alüvyal topraklar,
Yayılım yükseklik	: 1-750 m.
Türkiye'de dağılımı	: Ege ve Akdeniz bölgeleri kıyıları, Ege adaları, Kıbrıs.

3.2. Maki bitkileri ile birlikte bulunabilen diğer odunsa bitki türleri

***Adenocarpus complentus* (L.) Gay**

Familyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Çalı
Ortalama boy	: 4 m.
Çiçeklenme ayları	: 5-8 (Sarı renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Çam ormanı alnı ve yamaçlar
Yayıldığı yükseklik	: 300-1340 m.
Türkiye'de dağılımı	: Balıkesir (Kaz d., Evciler), İzmir (Ödemiş, Tire, Yamanlar d., Bozdağ), Aydın (Aydın d.), Antalya (Manavgat-Akseki arası), Hatay (Belen).

***Amygdalus graeca* Lindley**

Familyası	: Rosaceae
Bitki tipi-formu	: Çalı
Ortalama boy	: 2 m.
Çiçeklenme ayları	: 1-3 (Pembe-Beyaz renk Çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Kireçli kayalıklar
Yayıldığı yükseklik	: 10-500 m.
Türkiye'de dağılımı	: Bursa, İzmir, Muğla, Antalya.

***Asparagus acutifolius* L.**

Familyası	: Liliaceae
Bitki tipi-formu	: Sık dallı, dikenli, koyu yeşil yapraklı çalı. (kökleri yenilebilir)
Ortalama boy	: 40-100 cm.
Çiçeklenme ayları	: 8-9
Yetiştirme ortamı	: Çam korulukları, şevler, yol kenarları, kalkerli kayalıklar.
Yayıldığı yükseklik	: 1-1525 m.
Türkiye'de dağılımı	: Edirne, Çanakkale, İstanbul, Denizli, Antalya, İçel, Hatay (İskenderun).

***Asparagus aphyllus* L. ssp. *orientalis* Baker**

Familyası	: Liliaceae
Bitki tipi-formu	: Dikenli yayvan Çalı
Ortalama boy	: 75-100 cm.
Çiçeklenme ayları	: 6-8
Yetiştirme ortamı	: Tepelikler, kireçli vadiler, kırsal şevler, sarp kayalıklar.
Yayıldığı yükseklik	: 1-550 m.
Türkiye'de dağılımı	: İstanbul, Marmara adaları, Çanakkale, Kocaeli, Sakarya, Zonguldak, İzmir.

***Berberis crataegina* Dc. var. *lycea* Schneider**

Familiyası	: Rosaceae
Bitki tipi-formu	: Dikenli çalı
Ortalama boy	: 2-3 m.
Çiçeklenme ayları	: 5-6 (Meyveler önce Kırmızı sonra Siyah)
Yetiştirme ortamı	: Orman içinde çalılık ve açıklıklar, Kireçtaşı yamaçlar
Yayıldığı yükseklik	: 800-1500 m.
Türkiye'de dağılımı	: Burdur, Antalya (Elmalı).

***Berberis cratica* L.**

Familiyası	: Rosaceae
Bitki tipi-formu	: Dikenli çalı
Ortalama boy	: 1-3 m.
Çiçeklenme ayları	: 6
Yetiştirme ortamı	: Kireçtaşı yamaçlar
Yayıldığı yükseklik	: 200-900 m.
Türkiye'de dağılımı	: Manisa (Manisa d.), Antalya (Elmalı), Ege adaları, Kıbrıs.

***Capparis spinosa* L.**

Familiyası	: Capparidaceae
Bitki tipi-formu	: Herdem yeşil çalı
Yükseklik boy	: 1-1.5 m.
Çiçeklenme ayları	: 7-8 (Beyaz renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Deniz Kenarı kayalıklar.
Yayıldığı yükseklik	: 1-100 m.
Türkiye'de dağılımı	: İzmir (Göztepe, Kuşadası), Manisa, Adana, Mardin, Diyarbakır.

***Chronanthus orientalis* (Lois.) Heyw. (syn: *Cytisus orientalis* Lois.)**

Familiyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Dik yapılı, endemik çalı
Ortalama boy	: 50-100 cm.
Çiçeklenme ayları	: 6
Yetiştirme ortamı	: Yamaçlarda, <i>Quercus</i> 'lar içinde
Yayıldığı yükseklik	: 500-700 m.
Türkiye'de dağılımı	: İzmir (Ödemiş, Tire, Bozdağ), Aydın (Aydın d.)

Cytisopsis doryeniifolia Jauh.& Spach. ssp. rousana (Guyot)Hub.-Mor.

Familyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Genellikle yayılları küçük çalı
Yaklaşık boy	: 30-50 cm.
Çiçeklenme ayları	: 3-6 (Sarı renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Kırsal-Serpantin taşlık,kayalıklar
Yayıldığı yükseklik	: 50-1700 m.
Türkiye'de dağılımı	: Üşak, Muğla (Marmaris,Sandras d.), Burdur (Dirmil), Denizli.

Ephedra campylopoda C.A.Mey.

Familyası	: Ephedraceae
Bitki tipi-formu	: Sarsılı çalı
Ortalama boy	: cm.
Çiçeklenme ayları	: 8-9
Yetiştirme ortamı	: Kayalıklar, Fundalıklar
Yayıldığı yükseklik	: 1-1000 m.
Türkiye'de dağılımı	: Marmara ve Ege bölgeleri, Konya (Saray d.), Antalya(Termessos), İçel (Toroslar,Gölek), Kıbrıs.

Fraxinus ornus L. subs.ornus

Familyası	: Oleaceae
Bitki tipi-formu	: Ağaç (genç sürgünler gri-yeşilimsi gri ve tüylü)
Yaklaşık boy	: 15 m.
Çiçeklenme ayları	: 4-5
Yetiştirme ortamı	: Yaprak döken ormanlarda, özellikle Quercus ile birlikte
Yayıldığı yükseklik	: 100-900 m.
Türkiye'de dağılımı	: Marmara bölgesi, İzmir (Kuşadası,Samsun d.).

Fraxinus ornus L. subs.cilicica (Lingelsh)Valt.

Familyası	: Oleaceae
Bitki tipi-formu	: Yaprak döken çalı
Yaklaşık boy	: 3-5 m.
Çiçeklenme ayları	: 4-5
Yetiştirme ortamı	: Yaprak döken ormanlarda özellikle Quercus ile birlikte, taşlı-kalkarlı eğimli alanlarda
Yayıldığı yükseklik	: 600-1450 m.
Türkiye'de dağılımı	: Konya (Akşehir), Isparta (Eğirdir), Antalya-Maraş arasında Toroslarda

Fumana thymifolia (L.) Verlot.

Familiyası	: Cistaceae
Bitki tipi-formu	: Dik yapılı, bodur çalı
Yaklaşık boy	: 20-30 cm.
Çiçeklenme ayları	: 3-4
Yetiştirme ortamı	: Taşlık-kayalık kalkerli yamaçlarda, Pinus brutia ormanı altında
Yayıldığı yükseklik	: 1-250 m.
Türkiye'de dağılımı	:
var.thymifolia L.	: Ege ve Akdeniz bölgeleri kıyıları, Kıbrıs
var.viridis (Ten.)Boiss.	: Marmara, Ege ve Akdeniz bölgeleri kıyıları, Kıbrıs

Globularia davisiana O.Schw.

Familiyası	: Globulariaceae
Bitki tipi-formu	: Endemik, herdem yeşil çalı
Yaklaşık boy	: 20-100 cm.
Çiçeklenme ayları	: 8 (Mavi renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Kıroçtaşı yamaçlar
Yayıldığı yükseklik	: 300-1500 m.
Türkiye'de dağılımı	: Antalya (Kemer, Tahtalı d.)

Helianthemum racemosum (L.) Pau. (syn: Cistus racemosus L.)

Familiyası	: Cistaceae
Bitki tipi-formu	: Küçük, sık dallı, dik çalı
Yaklaşık boy	: 35-50 cm.
Çiçeklenme ayları	: 4
Yetiştirme ortamı	: Kıyılarda, yamaçlarda
Yayıldığı yükseklik	: 1-1500 m.
Türkiye'de dağılımı	: İzmir (Bornova), Kayseri (Erciyes d.), Aydın (Didim), İçel.

Helianthemum stipulatum (Forsk.) C.Christ.

Familiyası	: Cistaceae
Bitki tipi-formu	: Küçük, sık dallı çalı
Yaklaşık boy	: 35-50 cm.
Çiçeklenme ayları	: 4
Yetiştirme ortamı	: Kıyılarda, Kumullarda
Yayıldığı yükseklik	: 1-500 m.
Türkiye'de dağılımı	: Antalya (Manavgat), İçel.

***Juniperus foetidissima* Willd.**

Familiyası	: Cupressaceae
Bitki tipi-formu	: Dik yapılı ağaç (Konifer)
Yaklaşık boy	: 10-25 m.
Tohum olgunlaşması	: 8-9
Yetiştirme ortamı	: Kuru, taşlık-kayalık eğimli alanlarda bulunur, genellikle Toroslarda ağaç sınırından sonra çalı grupları oluşturur.
Yayıldığı yükseklik	: 700-1900 m.
Türkiye'de dağılımı	: Genellikle İç Anadolu Bölgesi çevresindeki geçiş bölgeleri içinde Muğla (Baba d.), Antalya (Termessos), Maraş (Gökmen), Ege Adaları, Kıbrıs.

***Juniperus excelsa* Bleb.**

Familiyası	: Cupressaceae
Bitki tipi-formu	: Ağaç (Konifer)
Yaklaşık boy	: 10-20 m.
Tohum olgunlaşması	: 9-10
Yetiştirme ortamı	: Kuru, taşlık-kayalık eğimli alanlarda bulunur, genellikle Toroslarda ağaç sınırını oluşturur.
Yayıldığı yükseklik	: 300-2300 m.
Türkiye'de dağılımı	: Güneydoğu Anadolu bölgesi dışında tüm bölgelerimiz, Kıbrıs.

***Juniperus phoenicea* L.**

Familiyası	: Cupressaceae
Bitki tipi-formu	: Küçük ağaç (Konifer)
Yaklaşık boy	: 4-8 m.
Tohum olgunlaşması	: 8-9
Yetiştirme ortamı	: Kıyılarda gruplar oluşturur.
Yayıldığı yükseklik	: 100-900 m.
Türkiye'de dağılımı	: Muğla (Marmaris), Ege adaları.

***Lonicera etrusca* Santf. var. *etrusca* Reichb.**

Familiyası	: Caprifoliaceae
Bitki tipi-formu	: Sürgünleri kırmızımsı, sarımsı çalı
Yaklaşık boy	: 3 m. (Kokulu, Sarımsı-Beyaz renk çiçekli)
Çiçeklenme ayları	: 5-7
Yetiştirme ortamı	: Orman kenar ve açıklıklarında çalılıklar içinde
Yayıldığı yükseklik	: 250-1200 m.
Türkiye'de dağılımı	: İstanbul, Çanakkale, Ankara (Beypazarı, Çubuk), Kastamonu (Tosya), İzmir (Kemalpaşa), Kütahya (Gediz), Muğla (Milas, Marmaris), Nevşehir (Ürgüp), Antalya (Tahtalı d.), İçel (Anamur).

***Lonicera nummularifolia* Jaub.& Spach. ssp. glandulifera (Hub.-Mor.)**

Familyası	: Caprifoliaceae
Bitki tipi-formu	: Erdemlik, Dik, Büyük çal- Ağaççık
Yaklaşık boy	: 3-9 m.
Çiçeklenme ayları	: 5-6 (Sarı renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Eğimli yamaçlarda <i>Cedrus</i> ve <i>Quercus</i> 'larla birlikte
Yayıldığı yükseklik	: 1000-2600 m.
Türkiye'de dağılımı	: Denizli (Bözdag), Burdur (Dirmil), Antalya (Akdağ, Tahtalı d.).

***Ononis natris* L. ssp. hispanica (L.fil.)Coutinho**

Familyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Çalı
Yaklaşık boy	: 30-100 cm.
Çiçeklenme ayları	: 5-8 (Sarı renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Kaya kumulları
Yayıldığı yükseklik	: 1-200 m.
Türkiye'de dağılımı	: Ege adaları, Antalya (Kemer), İçel (Silifke, Tarsus), Adana.

***Paliurus spina-christi* Miller (syn: *P. aculeatus* Lam.)**

Familyası	: Rhamnaceae
Bitki tipi-formu	: Dik formlu çal
Ortalama boy	: 2-4 m.
Çiçeklenme ayları	: 5-8 (Sarı renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Akarsu şev ve yatakları, açık alanlar
Yayıldığı yükseklik	: 50-1500 m.
Türkiye'de dağılımı	: Bütün bölgelerimizde

***Pinus brutia* Ten.**

Familyası	: Pinaceae
Bitki tipi-formu	: Düzensiz gövdeli ve dallı ağaç (konifer)
Yaklaşık boy	: 20-25 m.
Tohum olgunlaşması	: 8-9
Yetiştirme ortamı	: Güneşli, Kayaçık yamaçlarda
Yayıldığı yükseklik	: 1-1200 m.
Türkiye'de dağılımı	: Marmara bölgesi kıyıları ve adaları, Sakarya ve Yeşilirmak vadileri, Sincop (Ayuncak), Zonguldak, Amasya (Taşova), Tokat (Erbaa), Balıkesir (Edremit, Ayvalık), Manisa (Bergama), İzmir (Yamanlar), Üzü, Isparta, Antalya, Toros ve Arınos dağları.

***Pinus pinea* L.**

- Familyası : Pinaceae
Bitki tipi-formu : Geniş taçlı ağaç (konifer)
Yaklaşık boy : 20-25 m.
Tohum olgunlaşması : 7-10
Yetiştirme ortamı : Hakim ağaç olarak Deniz kıyıları alanlarında ve kumlu topraklarda
Yayıldığı yükseklik : 300-1800 m.
Türkiye'de dağılımı : Akdeniz iklimi etkisindeki bölgelerimizde.

***Pinus halepensis* Miller.**

- Familyası : Pinaceae
Bitki tipi-formu : Grimsi gövdeli, kısa ve dar ibrelili ağaç (konifer)
Yaklaşık boy : 20-25 m.
Tohum olgunlaşması : 8-9 (bol kozalaklı)
Yetiştirme ortamı : *Pinus brutia*'larla birlikte
Yayıldığı yükseklik : 200-1200 m.
Türkiye'de dağılımı : İzmir (Selçuk, Urla), Muğla (Bodrum-Milas arası, Gökova körfezi kıyıları), Adana, Toros dağları, Amanos dağları.

***Pistacia atlantica* Desf.**

- Familyası : Anacardiaceae
Bitki tipi-formu : Çalı veya ağaççık
Yaklaşık boy : 7-9 m.
Çiçeklenme ayları : 3-4
Yetiştirme ortamı : Genellikle eğimli kuru alanlar, yol kenarları
Yayıldığı yükseklik : 50-1500 m.
Türkiye'de dağılımı : İstanbul, Zonguldak (Karabük, Safranbolu), Çankırı, Amasya, İzmir, Aydın (Germencik), Denizli, Antalya, Adana (Seyhan), Kıbrıs.

***Prunus cocomilla* Ten.**

- Familyası : Rosaceae
Bitki tipi-formu : Çalı-ağaççık
Ortalama boy : 2-5 m.
Çiçeklenme ayları : 4-5 (Beyaz renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı : Çam ormanları içinde
Yayıldığı yükseklik : 100-1000 m.
Türkiye'de dağılımı :
var. *cocomilla* : İzmir (Yamanlar d., Samsun d.), Manisa (Manisa d.), Ege adaları.
var. *puberula* (Schub.) Browicz : İzmir (Yamanlar d.), Antalya (Gömböç).

Prunus spinosa L.

Familyası	: Rosaceae
Bitki tipi-formu	: Yapraklanmadan çiçeklenen çalı-ağaççık
Ortalama boy	: 3-6 m.
Çiçeklenme ayları	: 4-5 (Beyaz renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Kayalık yamaçlarda
Yayıldığı yükseklik	: 200-1200 m.
Türkiye'de dağılımı	: İstanbul, İzmir (Yamanlar d.), Manisa (Manisa d.), Ankara (Beynan ormanı).

Prunus webbii (Spach.)Vieb. var.salicifolia Boiss.

Familyası	: Rosaceae
Bitki tipi-formu	: Yapraklanmadan çiçeklenen çalı-ağaççık
Ortalama boy	: 2-4 m.
Çiçeklenme ayları	: 3-5 (Beyaz renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Kayalık yamaçlarda
Yayıldığı yükseklik	: 200-1200 m.
Türkiye'de dağılımı	: İzmir (Yamanlar d.), Uşak, Afyon.

Pyrus amygdaliformis Vill. var.amygdaliformis

Familyası	: Rosaceae
Bitki tipi-formu	: Gümüşü renk yapraklı çalı-ağaççık
Ortalama boy	: 2-6 m.
Çiçeklenme ayları	: 3-5
Yetiştirme ortamı	: Orman açıklıklarındaki çalılarda, maki içinde
Yayıldığı yükseklik	: 80-1500 m.
Türkiye'de dağılımı	: Marmara, Ege, Akdeniz bölgeleri ve Ege adaları

Pyrus boissieriana Buhse.

Familyası	: Rosaceae
Bitki tipi-formu	: Endemik çalı-ağaççık
Ortalama boy	: 3-6 m.
Çiçeklenme ayları	: 4-5
Yetiştirme ortamı	: Maki içinde Quercus ve Pistacia'larla birlikte
Yayıldığı yükseklik	: 50-500 m.
Türkiye'de dağılımı	: Antalya (Serik).

Pyrus communis* L. *ssp. communis

Familiyası	: Rosaceae
Bitki tipi-formu	: Ağaççık-ağaç
Ortalama boy	: 10-25 m.
Çiçeklenme ayları	: 4-5
Yetiştirme ortamı	: Orman ve çalılıklarda
Yayıldığı yükseklik	: 50-1650 m.
Türkiye'de dağılımı	: Marmara, Karadeniz, Ege, Akdeniz bölgeleri ve Ege adaları

Quercus cerris* L. *var. cerris

Familiyası	: Fagaceae
Bitki tipi-formu	: Grimsi-Beyaz yapraklı, Herdemyeşil ağaç-ağaççık
Yaklaşık boy	: 10-25 m.
Çiçeklenme ayları	: 3-5 (Meyve oluşturma 8-9)
Yetiştirme ortamı	: <i>Pinus brutia</i> ve Diğer <i>Quercus</i> türleri ile birlikte
Yayıldığı yükseklik	: 600-1500 m.
Türkiye'de dağılımı	: Marmara, Ege, Karadeniz bölgeleri ve Toroslarda, Isparta (Sütçüler), Niğde (Hassan d.), Malatya (Dürende), Elazığ

***Quercus infectoria* Oliv. *ssp. boissieri* (Reut.) Gürke *var. insularis* Cam.**

Familiyası	: Fagaceae
Bitki tipi-formu	: Yarı herdemyeşil küçük ağaç veya çalı
Yaklaşık boy	: 1-10 m.
Çiçeklenme ayları	: 3-5 (Meyve oluşturma 8-9)
Yetiştirme ortamı	: Saf birlikler halinde veya diğer <i>Quercus</i> türleri ve <i>P. brutia</i> ile yada <i>Palurus</i> ve <i>Arbutus</i> ile birlikte
Yayıldığı yükseklik	: 650-1850 m.
Türkiye'de dağılımı	: Bursa (Uludağ), Amasya, Mersin (Toros d.), Siirt (Pervari), Bitlis, Kıbrıs.

***Quercus ithaburensis* Decne *ssp. macrolepis* (Kots.) Hedge & Yalt.**

Familiyası	: Fagaceae
Bitki tipi-formu	: Grimsi-Beyaz yapraklı, herdemyeşil ağaç-ağaççık
Yaklaşık boy	: 8-12 m.
Çiçeklenme ayları	: 3-5 (Meyve oluşturma 8-9)
Yetiştirme ortamı	: Diğer <i>Quercus</i> 'lar, <i>Pinus brutia</i> , <i>Pinus pinus</i> ve <i>Juniperus</i> 'larla birlikte
Yayıldığı yükseklik	: 50-1700 m.
Türkiye'de dağılımı	: Marmara, Ege, İç Anadolu bölgeleri ve Toroslarda.

Quercus libani Olivier

- Familyası : Fagaceae
Bitki tipi-formu : Herdemyeşil veya yarı herdemyeşil ağaççık veya çalı
Yaklaşık boy : 6-10 m.
Çiçeklenme ayları : 3-5 (Meyve oluşturma 8-9)
Yetiştirme ortamı : Tek veya diğer Quercus türleri birlikte
Yayıldığı yükseklik : 700-2000 m.
Türkiye'de dağılımı : Toros ve Antitoroslarda (Doğuda Maraş'a kadar)

Quercus trojana P.B.Webb.

- Familyası : Fagaceae
Bitki tipi-formu : Yarı herdemyeşil ağaç-ağaççık
Yaklaşık boy : 10-18 m.
Çiçeklenme ayları : 3-5 (Meyve oluşturma 8-9)
Yetiştirme ortamı : Pinus brutia, Diğer Quercus türleri, Phyllrea ve Styrax ile birlikte makide.
Yayıldığı yükseklik : 300-1800 m.
Türkiye'de dağılımı : Marmara kıyıları, Ege bölgesi, Antalya (Eimalı), Konya.

Rhamnus alaternus L.

- Familyası : Rhamnaceae
Bitki tipi-formu : Dikensiz herdemyeşil çalı
Yaklaşık boy : 3-6 m.
Çiçeklenme ayları : 3-4 (Meyveler önce kırmızı, sonra siyah)
Yetiştirme ortamı : Tepe yamaçlarında
Yayıldığı yükseklik : 700-1500 m.
Türkiye'de dağılımı : Kocaeli, Trabzon, İzmir, İçel, Hatay (İskenderun,Belen), Antalya.

Rhamnus libanoticus Boiss.

- Familyası : Rhamnaceae
Bitki tipi-formu : Küçük çalı
Yaklaşık boy : 2-3 m.
Çiçeklenme ayları : 5-6
Yetiştirme ortamı : Kireçtaşı yamaçlar
Yayıldığı yükseklik : 1500-2000 m.
Türkiye'de dağılımı : Toros dağları

Rhamnus nitidus Davis

Familyası	: Rhamnaceae
Bitki tipi-formu	: Endemik çalı
Yaklaşık boy	: 3-4 m.
Çiçeklenme ayları	: 4
Yetiştirme ortamı	: Pinus brutia ormanı altı
Yayıldığı yükseklik	: 700-1300 m.
Türkiye'de dağılımı	: Antalya (Gebiz-Bozburun d., Kemer-Teke d.).

Rhamnus pichleri Schn.

Familyası	: Rhamnaceae
Bitki tipi-formu	: Endemik, yayılıcı çalı
Yaklaşık boy	: 1-2 m.
Çiçeklenme ayları	: 4
Yetiştirme ortamı	: Taşlık-kayalık kalkerli alanlar, çalılıklar
Yayıldığı yükseklik	: 800-1600 m.
Türkiye'de dağılımı	: Aydın (Samsın d.), Muğla (Girdey d.), Antalya (Korkuteli-Elmalı arası).

Rhamnus punctatus Boiss.

Familyası	: Rhamnaceae
Bitki tipi-formu	: Herdemyeşil çalı
Yaklaşık boy	: 1-3 m.
Çiçeklenme ayları	: 5
Yetiştirme ortamı	: Taşlık kayalık alanlar, çalılıklar
Yayıldığı yükseklik	: 1-1700 m.
Türkiye'de dağılımı	: Antalya (Dört Yol), İçel (Tarsus), Adana (Yakın çevre, Osmaniye), Gaziantep.

Rosa canina L.

Familyası	: Rosaceae
Bitki tipi-formu	: Dikenli çalı
Ortalama boy	: 2-5 m.
Çiçeklenme ayları	: 5-7 (Pembe renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Kalkerli Taşlık-kayalık yamaçlar, Orman içi çalılıklar
Yayıldığı yükseklik	: 30-1700 m.
Türkiye'de dağılımı	: Tüm bölgelerimiz.

Rosa horrida Fischer

- Familiyası : Rosaceae
Bitki tipi-formu : Dikenli çalı
Ortalama boy : 50-100 cm.
Çiçeklenme ayları : 5-7 (Beyaz renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı : Kuru, Açık, Taşlık-kayalık yamaçlar
Yayıldığı yükseklik : 200-1700 m.
Türkiye'de dağılımı : Amasya, Batı Karadeniz, Marmara ve Ege bölgeleri, Ege adaları.

Rosa micrantha Sm.

- Familiyası : Rosaceae
Bitki tipi-formu : Dikenli çalı
Ortalama boy : 2-5 m.
Çiçeklenme ayları : 5-6 (Pembe renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı : Taşlık-kayalık yamaçlar
Yayıldığı yükseklik : 500-1400 m.
Türkiye'de dağılımı : Trabzon (Folköy), Balıkesir (Marmara adası), Konya (Sultan d.), Ege bölgesi ve Ege adaları.

Rosa dumalis Bechst. ssp. bulsieri (Crép.) Ö. Nilsson

- Familiyası : Rosaceae
Bitki tipi-formu : Endemik, dikenli çalı
Ortalama boy : 1-2 m.
Çiçeklenme ayları : 5-6 (Pembe renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı : Kayalık yamaçlar, çalılıklar
Yayıldığı yükseklik : 1000-2300 m.
Türkiye'de dağılımı : Bursa (Uludağ), Balıkesir (Kaz d.), İzmir (Bozdağ), Konya (Sultan d.), Kayseri (Erciyes d.), Antalya (Alanya-Geyik d.), İçel (Toros d.), Maraş (Berit d.), Siirt (Herakol d.), Hakkari (Cilo d.), Rize (Cimil d.).

var. *antalyensis* (Munden) Ö. Nilsson: Antalya (Bozburun d.), Isparta (Dedeğöl), Van.

Rosa phoenicia Boiss.

- Familiyası : Rosaceae
Bitki tipi-formu : Dikenli çalı
Ortalama boy : 2-5 m.
Çiçeklenme ayları : 5-6
Yetiştirme ortamı : Çalılıklar, nemli ortamlar
Yayıldığı yükseklik : 30-1100 m.
Türkiye'de dağılımı : Çanakkale, İzmir (Tire, Gediz), Aydın (Söke), Antalya, İçel (Gülek), Adana (Feka), Hatay (Belan), Gaziantep (Tutluk), Siirt, Ege adaları.

Rubus canescens DC. var. canescens (syn: R. tomentosus Borkh.)

Familiyası	: Rosaceae
Bitki tipi-formu	: Dikenli, küçük çalı
Ortalama boy	: 20-50 cm.
Çiçeklenme ayları	: 5-8 (Beyaz renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Taşlık-kayalık yerler, orman açıklıkları
Yayıldığı yükseklik	: 1-2150 m.
Türkiye'de dağılımı	: Doğu Anadolu bölgesi dışında tüm bölgelerimizde.

Rubus canescens DC. var. glaberrimus

Familiyası	: Rosaceae
Bitki tipi-formu	: Dikenli, küçük çalı
Ortalama boy	: 20-50 cm.
Çiçeklenme ayları	: 5-8 (Beyaz renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Taşlık-kayalık yerler, orman açıklıkları
Yayıldığı yükseklik	: 1-1200 m.
Türkiye'de dağılımı	: Doğu Anadolu bölgesi dışında tüm bölgelerimizde.

Rubus sanctus Schreb.

Familiyası	: Rosaceae
Bitki tipi-formu	: Dikenli çalı
Ortalama boy	: 1-2 m.
Çiçeklenme ayları	: 6-8 (Pembe renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Açık, taşlık-kayalık yerler
Yayıldığı yükseklik	: 1-2150 m.
Türkiye'de dağılımı	: İç ve Doğu Anadolu bölgeleri dışında tüm bölgelerimizde.

Rubus sanctus Schreb. var. orientalis Czec. (syn: R. ulmifolius Schott.)

Familiyası	: Rosaceae
Bitki tipi-formu	: Dikenli çalı
Ortalama boy	: 1-2 m.
Çiçeklenme ayları	: 6-8 (Pembe renk çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Açık, taşlık-kayalık yerler
Yayıldığı yükseklik	: 1-2150 m.
Türkiye'de dağılımı	: İstanbul, Zonguldak, Sınop, Çanakkale, Manisa, İzmir

Sageretia spinosa Wettst.

Familiyası	: Rhamnaceae
Bitki tipi-formu	: Dikensi çalı
Ortalama boy	: 1-2 m.
Çiçeklenme ayları	: 6-7
Yetiştirme ortamı	: Maki içinde, Kıvrıçtaşı kayalıklar, yarıgölge ortamları.
Yayıldığı yükseklik	: 800-900 m.
Türkiye'de dağılımı	: Antalya (Teke d.), Muğla (Karabel)

Sorbus aria (L.)Crantz

Familiyası	: Rosaceae
Bitki tipi-formu	: Büyük çalı
Ortalama boy	: 5-7 m.
Çiçeklenme ayları	: 6 (Meyveleri Kırmızı renkte)
Yetiştirme ortamı	: Orman altı açıklık ve çalılıklar
Yayıldığı yükseklik	: 600-1400 m.
Türkiye'de dağılımı	: İzmir (Tahtalı d.), Aydın (Çine,İnedik), İçel (Toros d.), Adana (Osmaniye,Gavur d.), Rize (Cimil d.)

Sorbus torminalis (L.)Crantz

Familiyası	: Rosaceae
Bitki tipi-formu	: Ağaççık-Ağaç
Ortalama boy	: 10-20 m.
Çiçeklenme ayları	: 5-6 (Meyveleri koyu kırmızı renkte)
Yetiştirme ortamı	: Karışık ormanlar, kayalıklar
Yayıldığı yükseklik	: 600-2200 m.
Türkiye'de dağılımı	: ssp. brachyloha O.Schwarz : Balıkesir (Kaz d.), İzmir (Nif d.), Manisa (Manisa d.), Bitlis. ssp. pinnatifida Boiss. : İçel (Toros d.), Adana (Saimbeyli), Hatay (Amanos d.), Maraş (Akifiye), Muğ.

Telme monspessulana (L.)C.Koch.

Familiyası	: Leguminosae
Bitki tipi-formu	: Küçük dik yapılı çalı
Yaklaşık boy	: 1 m.
Çiçeklenme ayları	: 4-8 (Sarı retik çiçekli)
Yetiştirme ortamı	: Çalılık ve orman açıklıkları
Yayıldığı yükseklik	: 1-900 m.
Türkiye'de dağılımı	: Kırklareli, İstanbul, İzmir (Sarısan d., Davutlar), Ege adaları.

Tymela hirsuta (L.) Endl.

Famlyusu	: Thymelaeaceae
Bitki tipi-formu	: Klfuk çalı
Yaklaık boy	: 20-40 cm.
Çiçeklenme ayları	: 9-12
Yetiřme ortamı	: Kıyı kumul ve kayalıkları
Yayıldığı yükseklik	: 1-250 m.
Türkiye'de dağılımı	: İstanbul, Muğla Kıyıları, Antalya kıyıları, İçel, Adana, Ege adaları, Kıbrıs.

3.3. Maki Bitkileri ile Birlikte Bulunabilen Otsu Bitkiler

<i>Acanthus spinosus</i> L.	(Acanthaceae)
<i>Ajuga reptans</i> (L.) Schreber.	(Labiatae)
<i>Alkanna incana</i> Boiss.	(Boraginaceae)
<i>A. finctoria</i> (L.) Tausch.	(Boraginaceae)
<i>A. tubulosa</i> Boiss.	(Boraginaceae)
<i>Anemone nemorosa</i> L.	(Ranunculaceae)
<i>A. coronaria</i> L.	(Ranunculaceae)
<i>Anthemis chia</i> L.	(Compositae)
<i>A. palestina</i> Reuter	(Compositae)
<i>Arisarum vulgare</i> Turcz. & Tezz.	(Araceae)
<i>Aristolochia guichardii</i> Davis & Khan.	(Aristolochiaceae)
<i>A. krausei</i> P.H. Davis	(Aristolochiaceae)
<i>A. poluninii</i> P.H. Davis	(Aristolochiaceae)
<i>Asphodelus aestivus</i> Brot.	(Liliaceae)
<i>A. fistulosus</i> L.	(Liliaceae)
<i>Ballota acetabulosa</i> (L.) Benth.	(Labiatae)
<i>B. inaequidens</i> Hub.-Mor. & Patzak	(Labiatae)
<i>B. glandulosissima</i> Hub.-Mor. & Patzak	(Labiatae)
<i>B. latibracteolata</i> Davis & Doroszenko	(Labiatae)
<i>Biarum tenuifolium</i> (L.) Schott.	(Araceae)
<i>Bupleurum flavum</i> Forst.	(Umbelliferae)
<i>B. gracile</i> d'Urv.	(Umbelliferae)
<i>B. lycanicum</i> Snogerup	(Umbelliferae)
<i>B. trichopodium</i> Boiss. & Spruner	(Umbelliferae)
<i>Cardopatum corymbesum</i> (L.) Pers.	(Compositae)
<i>Centaurea austro-anatolica</i> Hub.-Mor.	(Compositae)
<i>C. hermannii</i> F. Hermann.	(Compositae)
<i>C. inermis</i> Velen	(Compositae)
<i>C. polyclada</i> DC.	(Compositae)
<i>Convolvulus oleifolius</i> Desf.	(Convolvulaceae)
<i>C. siculus</i> L.	(Convolvulaceae)

<i>Crucianella disticha</i> Boiss.	(Rubiaceae)
<i>C.imbricata</i> Boiss.	(Rubiaceae)
<i>Cyclamen graecum</i> Link.	(Primulaceae)
<i>C.hederifolium</i> Aiton.	(Primulaceae)
<i>C.mirabile</i> Hildebr.	(Primulaceae)
<i>C.persicum</i> Miller.	(Primulaceae)
<i>C.pseud-ibericum</i> Hildebr.	(Primulaceae)
<i>C.trachopterantum</i> O. Schwarz.	(Primulaceae)
<i>Cynoglossum creticum</i> Miller.	(Boraginaceae)
<i>Delphinium staphisagria</i> L.	(Ranunculaceae)
<i>D.virgatum</i> Poiret.	(Ranunculaceae)
<i>Dorycnium graecum</i> (L.) Ser.	(Leguminosae)
<i>D.hirsutum</i> (L.) Ser.	(Leguminosae)
<i>D.pentaphyllum</i> Scop.	(Leguminosae)
<i>Echium angustifolium</i> Miller.	(Boraginaceae)
<i>Eryngium glomeratum</i> Lam.	(Umbelliferae)
<i>E.thorifolium</i> Boiss.	(Umbelliferae)
<i>Euphorbia characias</i> L.	(Euphorbiaceae)
<i>Ferulago humilis</i> Boiss.	(Umbelliferae)
<i>F.mughifae</i> Pezmen	(Umbelliferae)
<i>Fumana arabica</i> (L.) Spach.	(Cistaceae)
<i>F.thymifolia</i> (L.) Verlot & Pl.	(Cistaceae)
<i>Galium cassium</i> Boiss.	(Rubiaceae)
<i>G.globuliferum</i> Hub.-Mor. & Reese.	(Rubiaceae)
<i>G.pamphylicum</i> Boiss & Heldr.	(Rubiaceae)
<i>G.pseudocapitatum</i> Hub.-Mor.	(Rubiaceae)
<i>Geranium Libani</i> Davis.	(Geraniaceae)
<i>Globularia alypum</i> L.	(Globulariaceae)
<i>Helichrysum orientale</i> (L.) DC.	(Compositae)
<i>H.pamphlicum</i> Davis & Kapicha	(Compositae)
<i>H.itoechas</i> (L.) Moench.	(Compositae)
<i>Hymenocarpus circinnatus</i> (L.) Savi.	(Leguminosae)

<i>Hypericum avicularifolium</i> Jaub. & Spach.	(Guttiferae)
<i>H. laniginosum</i> Lam.	(Guttiferae)
<i>H. polyphyllum</i> Boiss. & Bal.	(Guttiferae)
<i>H. thymifolium</i> Banks. & Sol.	(Guttiferae)
<i>Iberis acutiloba</i> Bert.	(Cruciferae)
<i>Iberis attica</i> Jord.	(Cruciferae)
<i>Inula viscosa</i> (L.) Alton	(Compositae)
<i>Isatis pinnaatloba</i> Davis	(Cruciferae)
<i>Lathyrus blepharicarpus</i> Cel.	(Leguminosae)
<i>L. cilicicus</i> Hay.	(Leguminosae)
<i>L. clymenum</i> L.	(Leguminosae)
<i>L. digitatus</i> (Bieb.) Fiori.	(Leguminosae)
<i>L. elongatus</i> (Bornm.) Sirj.	(Leguminosae)
<i>L. setifolius</i> L.	(Leguminosae)
<i>L. spatulatus</i> Cel.	(Leguminosae)
<i>L. stenophyllus</i> Boiss. & Heldr.	(Leguminosae)
<i>Lens ervoides</i> Brong.	(Leguminosae)
<i>Lithodora hispida</i> Griseb.	(Boraginaceae)
<i>Lotus collinus</i> (Boiss.) Heldr.	(Leguminosae)
<i>Lupinus angustifolius</i> L.	(Leguminosae)
<i>L. albus</i> L.	(Leguminosae)
<i>L. hispanicus</i> Boiss. & Reuter	(Leguminosae)
<i>L. micranthus</i> Guss.	(Leguminosae)
<i>L. varius</i> L.	(Leguminosae)
<i>Medicago disciformis</i> DC.	(Leguminosae)
<i>Micromeria juliana</i> (L.) Benth.	(Labiatae)
<i>M. graeca</i> (L.) Benth.	(Labiatae)
<i>Micromeria Myrtifolia</i> Boiss. & Thén.	(Labiatae)
<i>Nepeta caesarea</i> Boiss.	(Labiatae)
<i>Onobrychis aequidentata</i> (Sibth. & Sm.) d. Urv.	(Leguminosae)
<i>O. gracilis</i> Besser.	(Leguminosae)
<i>Oonnis ornithopodioides</i> L.	(Leguminosae)
<i>O. viscosa</i> L.	(Leguminosae)

<i>Onosma rutilum</i> Hub.-Mor.	(Boraginaceae)
<i>Origanum laevigatum</i> Boiss.	(Labiatae)
<i>O.solymicum</i> P.H. Davis	(Labiatae)
<i>O.sipyleum</i> L.	(Labiatae)
<i>Phagnalon graecum</i> Boiss.	(Compositae)
<i>Pidonia burgaei</i> Boiss.	(Labiatae)
<i>P.grandiflora</i> H.S. Thompson	(Labiatae)
<i>P.leucophracta</i> P.H. Davis & Hub.-Mor.	(Labiatae)
<i>P.longifolia</i> Boiss.& Bal	(Labiatae)
<i>P.lunarifolia</i> Sm.	(Labiatae)
<i>P.lycia</i> D.Don	(Labiatae)
<i>P.sania</i> L.	(Labiatae)
<i>P.monocephala</i> P.H.Davis	(Labiatae)
<i>Phyla nodiflora</i> (L.)Greene	(Verbenaceae)
<i>Psoralea bituminosa</i> L.	(Leguminosae)
<i>Plantago afra</i> L.	(Plantaginaceae)
<i>P.coronopus</i> L.	(Plantaginaceae)
<i>P.cretica</i> L.	(Plantaginaceae)
<i>Ruta montana</i> L.	(Rutaceae)
<i>R.chalepensis</i> L.	(Rutaceae)
<i>Salvia fruticosa</i> Miller	(Labiatae)
<i>S.pomifera</i> L.	(Labiatae)
<i>S.tomentosa</i> Miller	(Labiatae)
<i>Sideritis cilicica</i> Boiss.& Bal.	(Labiatae)
<i>S.condensata</i> Boiss.& Heldr.	(Labiatae)
<i>S.congesta</i> P.H.Davis & Hub.-Mor.	(Labiatae)
<i>S.albiflora</i> Hub.-Mor.	(Labiatae)
<i>S.lycia</i> Boiss.& Heldr.	(Labiatae)
<i>S.niveotomentosa</i> Hub.-Mor.	(Labiatae)
<i>S.stricta</i> Boiss.& Heldr.	(Labiatae)
<i>Silene nocturna</i> L.	(Caryophyllaceae)
<i>S.sedoides</i> Poiret	(Caryophyllaceae)
<i>S.vivillei</i> Schott.	(Caryophyllaceae)
<i>Tetragonolobus purpureus</i> Moench.	(Leguminosae)

<i>Teucrium creticum</i> L.	(Labiatae)
<i>T. divaricatum</i> Sieber	(Labiatae)
<i>T. sandracicum</i> O.schwarz	(Labiatae)
<i>Trigonella carica</i> Hub.-Mor.	(Leguminosae)
<i>T. pampophylla</i> Hub.-Mor.	(Leguminosae)
<i>T. spinosa</i> L.	(Leguminosae)
<i>Tuberaria guttata</i> (L.)Fourr.	(Cistaceae)
<i>Thymus atticus</i> Celak	(Labiatae)
<i>T. leigii</i> (M.zohary & P.H.Davis)Jafan	(Labiatae)
<i>Verbascum chrysoclaete</i> Stapf	(Scrophulariaceae)
<i>V. cucullatibracteatum</i> Hub.-Mor.	(Scrophulariaceae)
<i>V. leianthum</i> Bentham	(Scrophulariaceae)
<i>V. longifolium</i> D.C.	(Scrophulariaceae)
<i>V. glomerulosum</i> Hub.-Mor.	(Scrophulariaceae)
<i>V. renzii</i> Hub.-Mor.	(Scrophulariaceae)
<i>V. stenocarpum</i> Boiss.& Heldr.	(Scrophulariaceae)
<i>Vicia articulata</i> Hornem	(Leguminosae)
<i>V. cassia</i> Boiss.	(Leguminosae)
<i>V. cretica</i> Boiss.& Heldr.	(Leguminosae)
<i>V. cuspidata</i> Boiss.	(Leguminosae)
<i>V. laxiflora</i> Brot.	(Leguminosae)
<i>V. pubescens</i> (D.C.) Link	(Leguminosae)

* NOT : Konunun başından son kısmına kadar verilen bitkilerin başında Familya isimleri görünümünde kullanılan isimler olduğu gibi, bazı kaynaklarda bu Familyaların yeni isimleri de kullanılmaktadır. Bu nedenle bu isimlerinde bilinmesi yararlı olacaktır :

Eski isimler	Yeni isimler
Compositae	Asteraceae
Cruciferae	Brassicaceae
Guttiferae	Hypericaceae
Labiatae	Lamiaceae
Leguminosae	Fabaceae
Umbelliferae	Apiaceae
Graminae	Poaceae

4. SONUÇ

Türkiye'nin bitki örtüsündeki çeşitlilik, dünya ve Avrupa bitki örtüsünün çok önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Değişik iklim koşullarının hüküm sürmesi ve Jeolojik - Jeomorfolojik yapısındaki hareketlilik bitki türlerindeki zenginliğin ana nedenleridir.

Akdeniz Bölgesi de kendine özgü iklimi ve bitki varlığı ile bu yapı içinde özel bir yer tutmaktadır. Akdeniz Bitki Topluluğu adı verilen ve sadece Akdeniz iklimi etkisindeki bölgelerde yetişen bitkiler içinde, bu bitki topluluğuna bir karakter kazandıran ana grup ise " Maki Bitkileri " olarak tanımlanan, süzürfüğe, söğöğe, köstü toprak koşullarına karşı çok dayanıklı, genellikle yaprak dökmeyen bitkilerden oluşur.

Maki formasyonu, Ege ve Akdeniz kıyılarında yaklaşık 1000 m. yükseltiye kadar yaygın, genellikle sert yapraklı ve hardesmeyişli bitkilerden oluşan bir topluluktur. Primer bitki örtüsünün yani Pinus brutia ormanları veya primer Makinin antropojen etkilerle tahribi sonucu oluşmuş sekonder bir formasyondur. Tahripier devam ederse Garig oluşur.

Türkiye'de turizm alanındaki yatırımlar gözlemlendiğinde, yatırımların büyük bölümünün özellikle Ege ve Akdeniz bölgelerindeki deniz ve tarih turizmine yönelik olarak gerçekleştirildiği görüldü. Bu bölgelerimiz Akdeniz iklimi etkisinde ve Akdeniz bitki topluluklarına, özellikle Maki bitkilerine sahiptir.

Türkiye bitki örtüsündeki zenginliğin büyük bir bölümünü oluşturan Akdeniz ve Ege bölgesi bitkileri, günümüzde büyük bir sorun ile karşı karşıya kalmıştır. Yöresel ekolojik koşullar incelendiğinde bu bitkilerin bulunduğu alanlar turizme açılmakta, hem tesis yapım aşamasındaki zararlar hem de sonradan oluşan yoğun kullanım ve kirlilik nedeni ile sözü edilen bitkiler yok olmakta ve ekolojik denge bozulmaktadır. İnsanların tarım amacı ile yok ettikleri alanlar da göz önüne alındığında bu bozulma oldukça hızlanmaktadır.

Maki Bitkileri ve beraberindeki diğer Akdeniz iklimine özgü bitkilerin yok olmaktan korunmaları için önce tanımları gerekmektedir. Tanınan bu bitkiler kentsel ortamlarda ve turistik tesislerin çevre düzenleme çalışmalarında kullanılmalı, hem kendi insanlarımızı, hem de ülkemize doğal güzellikleri için gelen yabancıların onları yakından tanıması ve fiziksel olarak ilişkiye geçmesi sağlanmalıdır.

Yeni nesillere bu özgün bitki topluluğuna ve tüm Doğa'yı sevmeyi öğretmenin yolu bu olmalıdır.

5. YARARLANILAN KAYNAKLAR

- ALTAN, Türker. 1988. Türkiye'nin Doğal Bitki Örtüsü. Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Ders Kitabı. No: 70. Adana
- AKALIN, Şevki. 1952. Büyük Bitkiler Klavuzu. T.C. Tarım Bakanlığı yayını. Ankara.
- ANA BRITANNICA, 1986. Genel Kültür Ansiklopedisi. Cilt 1. Ana Yayıncılık A.Ş. İstanbul.
- DAVIS, P.H. 1965-1985. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Volume 1-9 University of Edinburgh. At the University Press. ISBN 0-85224-516-5 Great Britain.
- GÖKMEN, Halil. 1977. Kapalı Tohumlular (Angiospermae). Orman Harita ve Fotogrametri Müdürlüğü Basımevi. Ankara.
- KARAMANOĞLU Kamil 1974. Türkiye Bitkileri. Cilt 1. A.Ü. Eczacılık Fakültesi. Ankara.
- KOÇ Nizamettin 1971. Doğanbey Burnu (Seferihisar) - Dip Burnu (Kuşadası) Sahil Şeridi ve Yakın Çevresinin Kırsal Peyzaj Planlaması. Doçentlik Tezi. A.Ü. Ziraat Fakültesi. Ankara.
- KOÇ Nizamettin 1980. İzmir ve Çevresi Yeşil Örtüsünde Bazı Doğal Bitki Türlerinin Saptanması ve Peyzaj Çalışmalarında Kullanım Olunakları Üzerinde Bir Araştırma.
- MEIKLE R.D. 1977. Flora of Cyprus. Volume 1. Royal Botanic Garden Kew. England.
- MEYDAN LAROUSSE, 1969. Büyük Lügat ve Ansiklopedi. Cilt 1. Meydan Gazetecilik ve Neşriyat Ltd. Şti. İstanbul.
- ORÇUN, Ercüment. 1972. Dendroloji. Cilt 1. İğne Yapraklı Ağaç ve Ağaççıklar. Ders Kitabı. E.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları No: 196. İzmir.
- ORÇUN, Ercüment. 1972. Dendroloji. Cilt 2. Yaprak Döken Ağaç ve Ağaççıklar. Ders Kitabı. E.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları No: 196. İzmir.
- ÖZTAN, Yüksel. 1966 Marmara Bölgesi Yeşil Örtüsünün Ağaç ve Çalılarının Tespiti ile Peyzaj Mimarisini Yönünden Kıymetlendirilmeleri. T.C. Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınları. Sıra no: 438 Seri no: 24
- POLUNIN Oleg 1980. Pflanzen Europas. BLV Verlagsgesellschaft mbH. München. ISBN 3-405-12152-3
- POLUNIN Oleg 1988. Flowers of Greece and the Balkans. Oxford University Press. England.

Handwritten text in red ink, possibly a signature or date, located in the bottom right corner of the page.